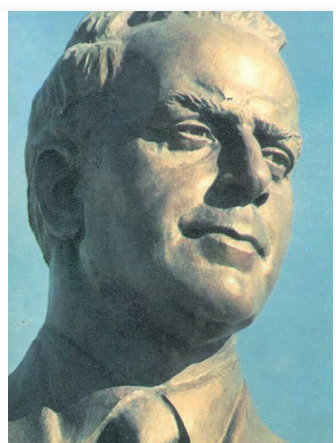

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Huseynov

Vaxt dəqiqləşdi! 1 sentyabr...

29 iyun
2024-cü il,
şənbə
№ 113 (6699)
Qiyməti
60 qəpik

**YENİ
AZƏRBAYCAN**

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

Prezident sərəncam imzaladı

Bax səh. 2

“Qarabağı birlikdə quraq”

Bax səh. 4

“Tələskənliyin” şifrəsi açıldı... Zəngəzur dəhlizi aktiv formada gündəmə gəlir

Bax səh. 3

25 illik etibarlı tərəfdaşlığın nümunəsi...

Bax səh. 2

TDT-nin azad ticarət hədəfləri

Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) üzv ölkələr arasında iqtisadi inkişaf və ticarətin artırılması üçün daha əlverişli iqtisadi imkanların yaradılması, ticarət rejimlərinin...

Bax səh. 3

2 çağırışın bir mənbəyi

2020-ci ildə Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü, 2023-cü ildə isə suverenliyini təmin etməsi erməni lobbisini, onların havadarlarını məyus etdi. 30 ilə yaxın müddətdə guya...

Bax səh. 4

4 namizədin mübarizəsi...

Dünən İran İslam Respublikasında növbədənəkar prezident seçkiləri keçirildi. Ölkənin 14-cü prezidentini müəyyən edəcək seçki prosesi cümə günü şəhər saat 8-də start...

Bax səh. 5

Avropa “dəyərlərini” qorumağa çalışır...

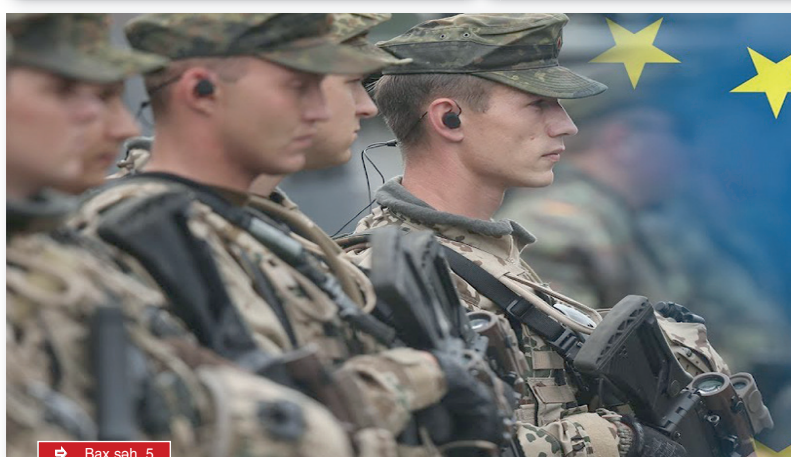
Gürcüstan parlamenti LGBT hüquqlarını məhdudlaşdıran qanunlar paketini birinci oxunuşda qəbul edib. Belə ki, iyunun 26-da parlament çoxluğunun təşəbbüsü plenar iclasda...

Bax səh. 7

Cəhənnəm - başqalarıdır

Satrı dünyada həm nasir, həm dramaturq, həm də filosof, esseist kimi tanınır. Onun külli...

Bax səh. 7

Bax səh. 5

500 milyard avroya təhlükəsizlik...

İyulun 1-dən...

Bax səh. 6

Altıncı çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin buraxılması və Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənkənar seçkilərin təyin edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

“Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə növbədənkənar seçkilərin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə müraciət edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2024-cü il 21 iyun tarixli 1174-VIQR nömrəli Qərarını və “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə növbədənkənar seçkilərin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə müraciət edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2024-cü il 21 iyun tarixli Qərarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına uyğunluğunun yoxlanılmasına dair” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun 2024-cü il 27 iyun tarixli Qərarını nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 98¹-ci maddəsinin I hissəsinə və 109-cu maddəsinin 1-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

- Altıncı çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi buraxılsın.
- Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənkənar seçkilər 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilsin.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 28 iyun 2024-cü il

Vaxt dəqiqləşdi!

Sentyabrın 1-də ölkəmizdə növbədənkənar parlament seçkiləri keçiriləcək. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncama əsasən altıncı çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin buraxılmasına və Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənkənar seçkilərin 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilməsinə qərar verilib.

Xatırladaq ki, bu il iyunun 20-də Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyətinin iclasında Milli Məclisin buraxılması və seçkilərin daha erkən keçirilməsi təşəbbüsü irəli sürülmüşdü. Milli Məclisin 21 iyun tarixli qərarına əsasən növbədənkənar seçkilərin təyin edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Prezidentinə müraciət edilib. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu 27 iyununda Milli Məclisin bu qərarının ölkə Konstitusiyasına uyğunluğunu yoxlayıb və qərar verib.

Vurğulayaq ki, qanunvericiliyə

əsasən bu ilin noyabrında keçirilməli olan Milli Məclisə seçkilərin iki ay qabağa çəkilməsi Azərbaycanın dövlət maraqları ilə tam şəkildə uyğunluq təşkil edir. Belə ki, 2023-cü ilin dekabrında COP29 kimi mötəbər bir tədbirin ölkəmizdə keçirilməsinin yekdilliklə qəbul olunması Azərbaycanın tarixində mühüm bir hadisə kimi yadda qalıb - bu ilin noyabrında Bakıda baş tutacaq Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası beynəlxalq səviyyəli tədbirdir və bu kimi məsuliyyətli bir vəzifə hər dövlətə etibar edilmir. Qeyd edildiyi kimi, parlament seçkilərinin də noyabr ayına təsadüf etməsi bu iki mühüm əhəmiyyətli hadisənin üst-üstə düşməsinə şərtləndirmişdi. Ölkə başçısının müvafiq sərəncamı ilə vaxtı dəqiqləşən parlament seçkiləri də xalqımızın və dövlətimizin həyatında mühüm məqamlardandır - belə ki, bu seçki ərazi bütövlüyü-

müzün və suverenliyimizin bərpasından sonra bütöv Azərbaycan ərazisində baş tutacaq ilk parlament seçkiləridir. Vaxtilə işğal altında olan ərazilərimizdə yaşayan vətəndaşlarımız artıq öz doğma yurd-yuvalarında səs vermək imkanı qazanacaq, özünün hüququndan istifadə edəcək. Bu əhəmiyyətli siyasi proses Azərbaycanın gələcək 5 il üçün qanunverici orqanını formalaşdıracaq. Təbii ki, ölkədə yeni parlamentin formalaşması həm də beynəlxalq səviyyəli tədbirlərin daha aktiv keçirilməsi nöqtəyindən nəzərdən vacib amildir. COP29-a qədər seçkilərin keçirilməsinə nəzərə alsaq, yeni parlament COP29 dövründə tam fəaliyyətdə olacaq.

Verilən bu qərar Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında olduqca mühüm bir dövrün başlanğıcını qoyur. Hər bir vətəndaşımız ölkədə baş tutan seçki prosesinə olduqca həssaslıqla və diqqətlə yanaşır. 7 fevral prezident seçkilərində ölkəmizin inkişafına, rifahına və uğurlu gələcəyinə səs verən Azərbaycan ictimaiyyətinin bu proseslərdə də aktiv iştirak edəcəyi şübhəsizdir.

PƏRVİZ

1 sentyabr... Prezident sərəncamı imzaladı

Azərbaycan-ABŞ: Regional əməkdaşlıq, Orta Dəhliz və digər məsələlər müzakirə olundu

Prezident İlham Əliyev ABŞ Dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyunun 28-də Amerika Birləşmiş Ştatları Dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi Ceyms O'Brayni qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Ceyms O'Brayn ABŞ Dövlət katibi Antoni Blinkenin bu yaxınlarda Prezident İlham Əliyev ilə telefon danışığını və bu əsnada aparılan müzakirələri məm-

nunluqla qeyd etdi. O, ABŞ-in regional sülh gündəliyinin irəliyə aparılmasına sadıqlığını və bu prosesi dəstəkləməyə hazır olduğunu vurğuladı. Azərbaycan ilə ABŞ arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın, o cümlədən əlaqələrimizin strateji səviyyədə daha da inkişaf etdirilməsi məsələlərinin vacibliyini qeyd etdi. Bu xüsusda regional əməkdaşlıq, Orta Dəhliz və digər məsələlər müzakirə olundu.

Prezident İlham Əliyev Antoni Blinkenlə telefon danışığını məmnunluqla xatırladı, bu telefon danışığı əsasında əlaqələrimizin geniş spektrinin müzakirə olduğunu dedi.

Azərbaycan ilə ABŞ arasında ölkəmizin müstəqilliyinin ilk günlərindən müxtəlif sahələrdə uğurlu əməkdaşlığın qurulduğunu vurğulandı.

Söhbət zamanı Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyində oynadı-

dığı rol, Azərbaycan ilə ABŞ arasında enerji sahəsində əməkdaşlıq, COP çərçivəsində iki ölkənin nümayəndə heyətlərinin səmərəli və faydalı məslə-

hətləşmələrinin olduğu qeyd edildi. COP29-un uğurla nəticələnməsi üçün ABŞ-in öz dəstəyini bundan sonra da davam etdirəcəyi vurğulandı.

25 illik etibarlı tərəfdaşlığın nümunəsi...

Asiya İnkişaf Bankı Azərbaycanın ən yaxın maliyyə təchizatçısına çevrilib

Dünyanın ən güclü maliyyə institutlarından biri olan, Asiya və Sakit Okean regionunda inkişaf proqramlarının maliyyələşdirilməsində əsas donor kimi tanınan Asiya İnkişaf Bankı (AİB) ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın təməli təxminən 25 il əvvəl qoyulub. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1999-cu il oktyabrın 29-da ölkəmiz “Asiya İnkişaf Bankının təsis haqqında Saziş”ə qoşulmaqla ikitərəfli əməkdaşlığı rəsmiləşdirib. Bununla da, ölkəmiz özünə infrastruktur, nəqliyyat, su təchizatı və enerji, maliyyə, təhsil və səhiyyə sektorlarında müxtəlif layihələrin maliyyələşdirilməsində ən etibarlı və dəyərli maliyyə təchizatçısı tapıb.

Sonrakı illərdə Asiya İnkişaf Bankı ilə əlaqələrin inkişafını daha da artıran Azərbaycan bu qurumun ən yaxın tərəfdaşına çevrilib. Azərbaycan nümayəndə heyətləri davamlı olaraq bankın illik toplantılarında və digər tədbirlərində fəal iştirak edib, eləcə də bankın yüksək səviyyəli nümayəndə heyətləri, o cümlədən bankın 3 prezidenti müxtəlif illərdə 5 dəfə Azərbaycanla səfərlərdə olub. 2004-cü ildə AİB-in Bakı şəhərində Daimi Nümayəndəliyinin fəaliyyətə başlaması isə yeni mərhələ açmaqla, əlaqələrin möhkəmləyi ilə yanaşı, yüksək etimad və dostluğun nümunəsi kimi də diqqəti cəlb edib. 2015-ci ildə Asiya İnkişaf Bankının 48-ci illik toplantısına Azərbaycanın ev sahibliyi etməsi isə uzunmüddətli əməkdaşlığı tarixində ən əlamətdar hadisələrdən biri kimi yadda qalıb.

Asiya İnkişaf Bankı Azərbaycan hökumətinin prioritetləri əsasında ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi islahatlarda, infrastruktur layihələrinin maliyyələşdirilməsinə

də yaxından iştirak edib. Ötən 25 il ərzində bank ölkəmizdə həyata keçirilən layihə və proqramların maliyyələşdirilməsində 3,2 milyard dollar vəsait ayrırıb. Dövlət müəssisələri tərəfindən dövlət zəmanəti ilə təmin edilmiş kreditlər əsasında həyata keçirilən layihə və proqramlara 928,5 milyon dollar, bilavasitə özəl sektorun maliyyələşdirilmə-

sinə 61,6 milyon dollar və əvəzsiz maliyyə vəsaitləri - qrantlar və texniki yardımlar üzrə isə 36 milyon dollar yönəlib. Ümumilikdə, Asiya Bankının bu müddət ərzində ölkəmizə ayırdığı maliyyə portfelinin həcmi 4,2 milyard dollar təşkil edib.

Asiya Bankı ölkəmizdə maliyyə sabitliyinin möhkəmlənməsində də öz töhfəsini əsirgəməyib, 2014-cü ildən etibarən xam neft qiymətlərinin kəskin azalması fonunda Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşlarında mübahidə olunan iqtisadi gərginlikdən qaynaqlanan mənfi fəsadların aradan qaldırılmasında və 2015-ci ildə dövlət büdcəsinin icrasına təzyiqlərlə bağlı maliyyə kəsinin

örtülməsində təchizatçı kimi aktiv rol oynayıb, “Kontrtsiklik Dəstək Proqramı” çərçivəsində 500 milyon dollar kredit vəsaitləri yönəldilib.

Həmçinin, dövlət maliyyə idarəçiliyinin gücləndirilməsi, dövlət borcunun idarə edilməsi üzrə ortamüddətli strategiya sənədinin hazırlanması, dövlət müəssisələrinin

idarə edilməsində şəffaflığın və effektivliyinin artırılması, eləcə də dövlət büdcəsinin fiskal qayda və orta müddətli fiskal çərçivə əsasında hazırlanaraq təqdim olunması məqsədilə hökumət tərəfindən həyata keçirilən islahatların dəstəklənməsinə AİB tərəfindən 500 milyon dollar məbləğində kredit vəsaitləri ayrılıb.

Asiya Bankı koronavirus pandemiyası dövründə də Azərbaycanla sıx işləyərək COVID-19-la bağlı dünya enerji və səhm bazarlarında baş verən kəskin dalğalanmaların Azərbaycanı iqtisadiyyatına, makroiqtisadi sabitliyə, ölkədə məşğulluq məsələlərinə, sahibkarlıq subyektlərinə mənfi tə-

sirinin azaldılmasında hökumətin həyata keçirdiyi tədbirlərə dəstək verib, “COVID-19-a Aktiv Cavab və Xərcin Dəstəklənməsi Proqramı” çərçivəsində 250 milyon dollar məbləğində kredit maliyyələşməsinə təmin edib. Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı, biznesə dəstək də AİB-in diqqətində xüsusi yer tutur və sahibkarların maliyyə

təminatında əsas donorlardan biri kimi çıxış edir.

Asiya İnkişaf Bankı Azərbaycanın regional enerji layihələrinin maliyyələşdirilməsində də donor kimi fəal rol oynayıb, Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinə dəstək verən ilk beynəlxalq maliyyə qurumu olub. Avropa İttifaqının enerji təminatında xüsusi rol oynayan bu layihələrdə maliyyələşdirməyi öz öhdəsinə götürərək “Şahdəniz” yatağının maliyyələşdirilməsinə 524,5 milyon dollar məbləğində tam şəkildə zəmanət verib. Hazırda yenə də Aİ-nin enerji təminatları üçün nəzərdə tutulan yeni marşrutların və infrastrukturların qurulmasına da tam

dəstəyini göstərməyə hazır olduğunu bəyan edir.

Qeyd edək ki, bu Prezident İlham Əliyev iyunun 27-də Asiya İnkişaf Bankının prezidenti Masatsugu Asakava ilə görüşündə də bu məsələyə toxunulub və Azərbaycanın təbii qazının nəql layihələrinə Avropa maliyyə institutları tərəfindən maliyyə gəcikmələrinin olduğu vaxtda AİB-in birmənalı dəstəyini yüksək qiymətləndirib.

Cənab Asakavanın ölkəmizə səfəri isə Azərbaycanla bank arasında sıx əməkdaşlıq əlaqələrinin davam etdirilməsi və yeni səhifənin açılması üçün yaxşı imkanlar yaradır, bu Azərbaycanın təşəbbüskar olduğu regional layihələrin, o cümlədən Xəzər yarı ölkələrə və digər region dövlətləri ilə güclü iqtisadi bağlantının yaradılması üçün müasir enerji-nəqliyyat qovşaqlarının maliyyələşdirilməsində AİB-in yenə də əsas maliyyə dayağı olacağına əsaslı zəmin yaradılması deməkdir.

Azərbaycan hökuməti ilə AİB-in qarşdakı illərdə əməkdaşlıq gündəliyində “yaşıl enerji” proqramı əsas yer tutur və 2024-2026-cı illər ərzində AİB-lə Azərbaycan Respublikası arasında əməkdaşlıq əsasən bərpaulunan enerji və “yaşıl nəqliyyat” sahələrini əhatə edəcəkdir. Bu istiqamətdə bank tərəfindən regional nəqliyyat sistemləri vasitəsilə regional əməkdaşlığın gücləndirilməsi, habelə Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi çərçivəsində demir yolu sektorunda nəzərdə tutulan işlərin tamamlanması və Bakı şəhərində mobilliyin artırılmasında ölkəmizə dəstək veriləcəkdir. Əməkdaşlıq çərçivəsində özəl sektorun iştirakçıları ilə birgə 2024-2025-ci illər ərzində yeni bərpaulunan enerji layihələrinin birgə maliyyələşdirilməsi də nəzərdə tutulur. AİB-in, xüsusilə də işğaldan azad olunan ərazilərdə hidroelektrik stansiyaların tikilməsinə sərmayə qoyması gündəlikdə durur.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Zəngəzur dəhlizi aktiv formada gündəmə gəlir

Yeni sülh situasiası...

Zəngə-
zur dəhlizi-
nin ticari-iq-
tisadi üstün-
lükləri bütün

Ermənistanın XİN rəhbəri də sülhlə bağlı bəzi fikirlər səsləndirib - Ararat Mirzoyan esto niyəli həmkarı Maqnos Tsaknini Tallində birgə keçirdiyi mətbuat konfransında bildirib ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi layihəsinin mətni demək olar ki, yekunlaşsın. "Azərbaycanla münasibət-

Prosesin nəticələnməsinə, sülhün əldə olunmasına zaman etibarı ilə yaxın bir məsafədə olduğumuz ortadadır. Burada əsas məqamlardan biri isə beynəlxalq aləmin də sülhlə bağlı mövqeyində nəzərə çarpan irəliləyişlərdir.

ABŞ-ın xüsusi marağı...

Bu açıqlamanın şifrəsində Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsinin beynəlxalq gündəlikdə diqqətə ləzizlənməsi faktının növbəti sübutunu görürük. Sırr deyil ki, Azərbaycanın təşəbbüsü ilə meydana çıxan Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsi özündə mühüm siyasi-iqtisadi əsasları əks etdirir. ABŞ-in hazırkı ısrarçı mövqeyi isə həm də bəzi siyasi amillərlə bağlı ola bilər.

Zəngəzur dəhlizinin perspektivi və üstünlükləri...

- Zəngəzur dəhlizi Şərqi Qərb marşrutu üzərində ən qısa yol kimi əhəmiyyətə daşıyır;
- Xüsusi vurğulanası məqam: bu yol istər qərb, istərsə də şərq kontingentindən olacaq tərəfdaş-

- Zəngəzur dəhlizinin ən mühüm üstünlüklərindən biri Avropa ilə Asiyayı birləşdir-məklə yanaşı, Yaxın Şərq regio-nuna da yaxınlığıdır. Türkiyə

Beləliklə, siyasi analitiklərin gəldikləri qənaət bundan ibarətdir ki, Zəngəzur dəhlizi yeni dövrə ticari üstünlüklərin əsas meyarına çevriləcək. Aralarında rəqabət olan böyük güclərin bu dəhlizə can atması, xüsusilə ABŞ-nin həm sühlə bağlı tələskənlik nümayiş etdirməsi, həm də Ermənistana “siyasi yaxınlıq” göstərmək bəhanəsi belə olsa da öz mövqeyini açıq etməsi surətdən qaynaqlanır.

Təhlükəsizlik amili...

Vurgulandığı kimi, Zəngəzur dəhlizi-nin keçid marşrutunun coğrafiyası həm mühüm stansiyalar, həm də yeni dünya düzəni üçün əsas siyasi məhiyyət daşıya-caq ünvənlərlə əhatə olunub. Mərkəzi Asiya, Cənubi Qafqaz, Kiçik Asiya, hətta Yaxın Orta Şərq və ərəb dünyasının iştirakı ilə formalaşacaq ticari hələdə mü-hüm üstünlük vədə Zəngəzur dəhlizi ABŞ üçün həm də o baxımdan önəmli sayılır ki, Vaşinqton özünün iqtisadi rə-qiblərindən üstünlüyünü formalaşdırmaq üçün yeni iqtisadi mərhələ başlatmaq niyyətli-nib. Bu gün İrevana yönəlmiş “strateji dialoq” siyasəti aparan Vaşinq-ton üçün öz rəqiblərini qabaqlamaq prio-ritet sayılır. Vaşinqton anlayır ki, Azər-baycanın bölgədə yaratdığı yeni siyasi-

iqtiسادi nizam bir sıra xüsusiyyətləri, ən əsası da təhlükəsizliyin təmini ilə seçilir. Dəhliz ən təhlükəsiz marşrutlardan birinə çevrilmə perspektivinə malikdir. Dəhliz ətrafında formalaşacaq əməkdaşlıq platformalarında dəmək olar ki, bütün bölgə iştirak edəcək. Bu mənada, bütün regional faktorların bu dəhlizin təhlükəsizliyinə qarant olacağına ümid də böyükdür. Beləliklə, dəhlizlə bağlı yeni güdümün formalaşdırılması istiqamətində bütün predmetlər ortadadır - dəhlizin rentabelliindən tutmuş təhlükəsizliyinə qədər bütün detallar hərtərəfli şəkildə araşdırılır. Hətta bu dəhlizin transformasiyası məsələsi də artıq aktuallaşıb - belə ki, Zəngəzur dəhlizi qısa bir müddətdə Orta Dəhliz ən əsas elementinə çevrilmə potensialına malikdir.

P. İSMAYILOV

TDT-nin azad ticarət hədəfləri

Məqsəd 45 milyard dollar həcmində ticarət dövriyyəsinə bir neçə dəfə artırmaqdır

Ölkələr arasında iqtisadi münasibətlərin keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoyması isə azad ticarət, güclü, güzlüştü ömürk rejimlərinin yaradılması istiqamətində söylərin daha da gücləndirilməsini labüd edir. İndiyə qədər bu səhədə bir sıra sazişlər imzalanıb ki, bunu mühüm platforma yaradıcılığında ilk addımlar kimi səcüyələndirmək olar. Məsələn, Türkiyə ilə 2020-ci ilə imzalanmış Preferensial Ticarət Sazişi və 2023-cü ilin aprel ayında isə sazişin əhatə etdiyi məhsul siyahısının genişləndirilməsini nəzərdə tutur. Hər iki ölkə hazırda sazişə əlavə protokol sənədi daxil etməklə ikitərəfli ticarət həcminin artırılması, xarici ticarətlə bağlı xərclərin

Digər bir layihə - Transxəzər
Gömrük Tranzit Portalı xidmətləri

asan və şəffaf bir pəncərədə birləşdirən sistemdir. Orta Dəhliz ölkələrinin gömrük orqanları tərəfindən elektron şəkildə təqdim edilən sənəd və məlumatların öncədən emalı hesabına yüklərin tranzit ölkələrin ərazisindən sürətli keçidini təmin edən, quru və dəniz limanları arasında multimodal daşımacılıq üçün səmərəli nəzarətə şərait yaradan, yaşıl mühitə töhfə verən rəqəmsal qovşaqdır. Bu sistem gömrük nəzarətinin müasir formulu kimi optimal nəzarət formasını təmin edir, könüllü rəyiyyətəmə mədəniyyəti formalaşdırır, sahibkarları, daşıyıcı

Türk Devletleri Təşkilatının

Bütün bu səylər türk dövlətlərinin iqtisadi gündəliyinin bir parçasıdır və Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan, Türkmənistan, Məcaristan, Şimali Kipr kimi ölkələrdə keçirilməsi planlaşdırılmaqla daha böyük bir coğrafi iqtisadi xəritənin inkişafına imkan yaradacaqdır.

Hazırda Türk Dövlətləri Təşkilatına daxil olan müstəqil türk dövlətləri

Beləliklə, bu addımlar gələcəkdə təkcə Türkiyə ilə deyil, həm də Azərbaycanın digər üzv dövlətlərlə ticarət dövriyyəsinin həcmimin artmasına və dolayısı ilə iqtisadi aktivliyin yüksəlməsinə şərait yaradaçaq.

Sahibkarlar üçün imkanlar yaradılır

Yeganə BAYRAMOVA

Dünən Şuşada “Sahibkarlar üçün yeni imkanlar: Qarabağı birlikdə quraq” adlı tədbir keçirilib. İqtisadiyyat Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə baş tutan tədbirin məqsədi sahibkarlıq subyektlərinə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının investisiya imkanlarının və biznes

“Qarabağı birlikdə quraq”

Şuşada mühüm tədbir...

perspektivlərinin təqdim edilməsi, dövlət-özəl əməkdaşlığı modeli üzrə müzakirələrin təşkilidir.

Tədbirdə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə tətbiq olunan güzəşt və

azadolmalar, digər dövlət dəstəyi tədbirləri, bu ərazilərin bərpa və iqtisadi reintegrasiyasında sahibkarların rolu mövzularında panel müzakirələr təşkil olunub. Sahibkarlara

bu ərazilərdə həyata keçirilməsi təklif edilən investisiya layihələri, məhsulların ixrac potensialı, logistika imkanları təqdim ediləcək, işi-rakçılara maraqlandıran suallar cavablandırılıb. Həmçinin G2B (dövlət-biznes) formatında görüşlər keçirilib.

Azərbaycan
Respublikasının
Median İnkişafı
Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

6 sahibkara isə qeyri-rezidentlik statusu verilib.

S.Adıgözəlovun sözlərinə görə, bu günədək rezidentlər tərəfindən Sənaye Parkına 35 milyon manatdan artıq investisiya yatırılıb, 300-dək daimi iş yeri yaradılıb: “Hazırkı layihələrlə Sənaye Parkında ümumilikdə 2000-dən çox iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur.

“Araz Vadisi İqtisadi Zonası” Sənaye Parkının isə hazırda 10 rezidenti və 2 qeyri-rezidenti var. İnvestorlar tərəfindən ümumi olaraq parka 83,4 milyon manatdan artıq investisiyanın yatırılması, 700-dən çox iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur. Bugünədək Sənaye Parkına 14 milyon manatdan çox investisiya yatırılıb, 20-dən artıq iş yeri yaradılıb”.

rünüşü dəyişdirilmiş tikililərin əvvəlki siması qaytarılır, binalarda bərpa işləri aparılır, eləcə də biznes fəaliyyətinin genişləndirilməsi tədbirləri görülür.

Xankəndi şəhəri ilə tanışlıq çərçivəsində istehsal müəssisələrinə baş çəkən sahibkarlara şəhərin iqtisadi potensialı, yeni yaradılmış infrastruktur və həyata keçirilməsi təklif edilən investisiya layihələri barədə məlumat verilib.

Sahibkarlar üçün yaxşı şərait yaradılır

Tədbirdə çıxış edən iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov bildirib ki, nazirliyin tabeliyində olan strukturlar sahibkarların maliyyələşməyə çıxışını təmin edir. Nazirin sözlərinə görə, hazırda Azərbaycanda sahibkarların bizneslə məşğul olmaları üçün çox yaxşı şərait yaradılır.

“Hər iki sənaye parkı sahibkarların marağındadır”

S.Adıgözəlov qeyd edib ki, hər iki sənaye parkına sahibkarlar tərəfindən böyük maraq göstərilir: “2024-cü ilin birinci yarımilliyində Ağdam Sənaye Parkı üzrə ümumi investisiya dəyəri 68 milyon manat olan 9 layihənin, “Araz Vadisi İqtisadi Zonası” Sənaye Parkı üzrə ümumi investisiya dəyəri 42,7 milyon manat olan 6 layihənin rezidentliyi təsdiqlənib. Hazırda da agentlik tərəfindən bir sıra investisiya layihələrinə baxılır”.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimovun sözlərinə görə, indiyədək Şuşada 20-yə yaxın sahibkara şərait

Nazirdən sahibkarlara çağırış...

Nazir qeyd edib ki, indiyədək özəl sahibkarlıq subyektləri tərəfindən işğaldan azad edilmiş ərazilərə 211 milyon manatdan artıq vəsait yatırılıb, 364 milyon manat vəsaitin isə yatırılması nəzərdə tutulur. Onun sözlərinə görə, özəl təşəbbüsləri hərtərəfli təşviq etmək və dövlət-özəl tərəfdaşlığını inkişaf etdirməklə regiona investisiya qoyuluşunun artırılması hə-

dəflənir.

M.Cəbbarov həmçinin sahibkarları Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı biznes imkanlarından səmərəli şəkildə yararlanmaqda və bölgənin iqtisadi reintegrasiyasına töhfə verməkdə fəal olmağa dəvət edib.

Qeyd edək ki, tədbirin açılışı iyunun 27-də olub. İki gün davam edən tədbir çərçivəsində biznes nümayəndələri Ağdam Sənaye Parkında olublar.

“Sahibkarları yararlanmağa dəvət edirik”

yaradılıb. O, bildirib ki, Şuşaya gələn turistlərin sayında artım müşahidə edilir: “Milli Qurtuluş Günü və Qurban bayramında Şuşaya 13 minə yaxın turist gəlib. Eyni zamanda, Daşaltı kəndi ərazisinə turizm infrastrukturunu

nun qurulmasına başlanılıb. Sahibkarları Şuşada yaradılmış ölverişli investisiya mühitindən yararlanmağa dəvət edirik”.

Bundan başqa, tədbirin iştirakçıları Xankəndi şəhərinin iqtisadi imkan-

25 sahibkarlıq subyektinə rezidentlik statusu verilib

Tədbirdə çıxış edən İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Seymur Adıgözəlov qeyd edib ki, indiyədək Ağdam Sənaye Parkında ümumi investisiyalarının həcmi 216 milyon manatdan çox olan 25 sahibkarlıq subyektinə rezidentlik,

ları ilə də tanış olublar. Xankəndi şəhərinin tarixi, burada görülən bərpa işləri və şəhərin sənaye mərkəzinə çevrilməsi istiqamətində aparılan işlər haqqında sahibkarlara və müvafiq dövlət qurumlarının nümayəndələrinə məlumat verilib. Bildirilib ki, işğal vaxtı separatçılar tərəfindən xarici gö-

2 çağırışın bir mənbəyi

Caniləri himayə edənlər hansı “bəşəri” dəyəərə əsaslanır?

2020-ci ildə Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü, 2023-cü ildə isə suverenliyini təmin etməsi erməni lobbisini, onların havadarlarını məyus etdi.

Qərbin ikili “üzü” ...

30 ilə yaxın müddətdə guya “məhkəmləndirilən” qondarma xunta rejiminin cəmi 24 saata “süqut etməsi” havadarların planlarını pozdu - illərlə möhz “Qarabağ kartı” ilə re-

giona müdaxilə imkanları axtaran qüvvələr, xüsusilə Fransanın təmsil olunduğu ermənipərəst dairələr çətin vəziyyətə düşdü. Xunta rejiminin rəhbərliyində təmsil olunan cinayətkarlar

rın həbs edilərək Bakıya gətirilməsi, ədalət məhkəməsində mühakimə olunması onlara “dayaq” olmuş dairələr üçün mühüm narahatlıqlar formalaşdırır - çünki separatizmin sonunun gətirilməsi, həmin şəxslərin qanun qarşısında cavab verməsi, eləcə də Azərbaycanın bölgədə güclənməsi, Cənubi Qafqazın real liderinə çevrilməsi, yeni əməkdaşlıqlar platforması ilə bağlı anonslar səsləndirməsi onların bölgə ilə bağlı “arzularını” da püç edir. Beləliklə, həmin dailərə ənənəvi “təzyiq formalarına” müraciət etməli olurlar - bu mənada, artıq bir

neçə beynəlxalq “təsisatın” anti-Azərbaycan xarakterli “qətnamələrinin”, “qərarlarının”, çağırışlarının şəhidinə çevrilməkdəyik.

Məsələyə keçməmişdən öncə, qeyd edək ki, heç bir hüquqi qüvvəyə malik olmayan bu kimi “qətnamələr” və çağırışlar erməni lobbisinin “kənlünü qırmamaq” xarakteri daşıyır. Bundan öncəki proseslərə nəzər salsaq, Avropa Parlamentinin, elə AŞPA-nın bir neçə dəfə bu kimi ermənipərəst qətnamə qəbul etdiyini görə bilərik. Budəfəki çağırış da onların “davamıdır”.

Ədalət mühakiməsi: AŞPA cinayətkara “azadlıq” tələb edir...

Xəbər verildiyi kimi, Avropa Şurası Parlament Assambleyası (AŞPA) növbəti dəfə anti-Azərbaycan bəyanatla çıxış edərək qərəz və ikili mövqeyini ortaya qoyub. Qurum terrorçuluqda, insanlığa qarşı cinayətlər törətməkdə ittiham olunan şəxslərin “dərhal azad olunması” çağırışı ilə çıxış edib. AŞPA heç bir səbəb və argument göstərmədən Bakıda həbsxanada məhkəmə qərarlarının icrasını gözləyən erməni separatçı və terrorçuların buraxılmasını zəruri sayıb. Xatırladaq ki, bu “çağırış” AŞPA-nın ötən il sentyabrındakı antiterror tədbirindən sonra ilk bu kimi anti-Azərbaycan mövqə nümayişi - ötən il oktyabrın 12-də də AŞPA 2023-cü il sentyabrının 19-da Azərbaycanın Qarabağda hərbi əməliyyatlarını pisləyən “Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət” adlı “qətnamə” qəbul etmişdi və bir sıra qeyri-qanuni “tələblərlə” yadda qalmışdı. Budəfəki çağırış da həmin “sənədin” davamı qəbilsizdir.

Bildirildiyi kimi, Qarabağdakı xuntanın çöküşü ilə Azərbaycan xalqına və dövlətinə qarşı qeyri-qanuni fəaliyyət göstərmiş, cinayətlərdə günahlandırılan şəxslər Cinayət Məcəlləsinin müvafiq bəndləri əsasında saxlanılaraq mühakimə qarşısına çıxarılıb. Ən əsası isə Qarabağdakı separatçıların keçmiş rəhbərləri Azərbaycanın ədalət məhkəməsi qarşısında cavab verirlər. Bu şəxslər Azərbaycan qanunlarını pozmaqla, separatizmi yaymaqla, terrora və digər məsələlərdə günahlandırılırlar. Hətta

bunlardan bəziləri, öz günahlarını geniş auditoriya qarşısında etiraf etmiş şəxslərdir. Məsələn, 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycana qarşı bir sıra təxribatlarla iştirak edən Araq Arutyunyan Gəncə şəhərinə qarşı xain raket hücumunun əmrini verdiyini etiraf edib. Bununla bağlı videomüraciətdə o bildirib ki, məhz onun sərenəcamı ilə Gəncə yaylını atəşinə tutulub: “Mənim sərenəcamımla “arsax silahlı qüvvələri” yaylını atəş sistemi ilə Gəncə şəhərini vurub. Vax-

tında qeyd etmişdim, xəbərdarlıq etmişdim. Təəssüflər olsun ki, bizim tarixi “Qandzak”ı - Gəncəni, “Kirovabad”ı, onların daimi hərbi yerləşdirmə yerlərini vurmuşuq. Çünki onlar buna məcbur etdilər. Özünü gölin. Çünki daha böyük şəhərləri vurmağa ehtiyac olarsa, davam edəcəyik. Yeri gəlmişkən, düşmənin zaman verərək bir müddət böyük şəhərlərin raket və artilleriya ilə atəşə tutulmasını dayandırmaq əmrini vermişəm. O, xəbərdarlıq atəşi idi”.

İkili standart: AŞPA 30 il niyə susmuşdu?

Beləliklə, etdiyi terrorçu hərəkətləri açıq dilə etiraf edən şəxsləri AŞPA-nın himayə etməsi anlaşılan deyil - bu ona dəlalət edir ki, ya AŞPA həmin terrorçuları məsuliyyətdən yayındırmağa çalışır, ya da azərbaycanlılara qarşı həmin şəxslərin törətdikləri cinayətlərlə bu kimi “beynəlxalq” qurumların birbaşa əlaqəsi mövcuddur.

“Canilərə azadlıq çağırışı” AŞPA-nın Cənubi Qafqaza yönəlmiş “yeni siyasi baxış”larının detallarını ortaya qoyur. Qurum yeni mərhələdə möhz istismar

ayaq uyduracaq Ermənistan Qərbin, xüsusilə Fransanın siyasi-iqtisadi əsarətindən xilas ola bilsin. Bu isə Qərb imperalizmi və Fransa kimi neokolonialist siyasətindən əl çəkməyən ölkə üçün böyük itkidir, hətta həyatı anlam daşıyır. Bu baxımdan, canilərə “azadlıq” çağırışı edən AŞPA özünə yeni kölər formalaşdırmaq istəyir.

Digər tərəfdən, bu amil Qərbin ikili standart tətbiqinin növbəti bariz misalı kimi ortaya çıxır -insan haqlarını fəaliyyətinin ali prinsipi elan edən, bu gün isə

Yalan iddialar: ABŞ kongresmenlərinin “abidə” çağırışı...

AŞPA ilə eyni gündə ABŞ Konqresinin 48 üzvü Dövlət katibi Antoni Blinken işğaldan azad edilən Azərbaycan torpaqlarındakı guya “erməni milli irsi”ni” qorumağa çağırış edib. Əsassız iddiaya görə, 500 maddəni irs abidəsi Azərbaycan tərəfindən məhv edilmə təhlükəsi ilə üz-üzə qalıb.

Halbuki Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində 30 il müddətində təkcə torpaqlarımız işğal altında saxlanılmayıb, eyni zamanda Azərbaycan xalqına məxsus çoxəsrlik qədim tarixi-dini abidələr dağıdılaraq yerlə-yeksan edilib, onların bir qisminin isə saxtalaşdırılmasına cəhdlər göstərilib. Təcavüzkar dövlətin bu cür vandal əməllərə əl atmaqda əsas

məqsədi xalqımızın minilliklər ərzində yaşadığı torpaqlarda həm tarixi keçmişimizi, həm də mənəvi yaddaşımızı məhv etmək olub. Bütövlükdə, 200 ildən artıq müddətdə Azərbaycan xalqına qarşı davam etmiş erməni təcavüzünün qurbanları həm də tarixi-dini abidələr, müqəddəs ocaqlar və məbədlərdir. Statistika müraciət etsək, rəsmi məlumatlara görə, işğal altındakı Azərbaycan torpaqlarında təsbit olunan tarixi-dini abidələrin sayı 403-dür. Onlardan 67-si məscid, 144-ü məbəd, 192-si ziyarətgahdır. Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonların ərazilərində rəsmi fəaliyyət göstərmiş 67 müsəlman məscidinin (Şuşada 13, Ağdamda 5, Füzulidə 16, Zəngilanda 12, Cəbrayılada 5, Qubadlıda 8, Laçında 8) 63-ü tamamilə, 4-ü isə qismən dağıdılaraq yarusız hala salınıb.

Beləliklə, ermənipərəst mərkəzlərin Azərbaycana qarşı apardığı yeni yalan kampaniyası da iflasa məhkumdur - heç bir əsası olmayan, iddiadan uzağa getməyən bu kimi “çağırışlar” həqiqətin üzünə kölgə sala bilməz. Azərbaycan apardığı siyasətinin bütün detallarında beynəlxalq hüquq və ədaləti əsas götürür. Bu isə qələbəmizin ən əsas təminatlarındandır...

P.İSMAYILOV

4 namizədin mübarizəsi - İranda seçkilər...

61 milyon 452 mindən çox seçici, 58 min 984 seçki məntəqəsi...

Dünən İran İslam Respublikasında növbədənəkar prezident seçkiləri keçirildi. Ölkənin 14-cü prezidentini müəyyən edəcək seçki prosesi cümə günü səhər saat 8-də start götürüb. İranın Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatına görə, ölkə daxilində və xaricdə 61 milyon 452 mindən çox insan səsvermə hüququna malikdir. Seçki prosesində İranda yaşayan vətəndaşlar 58 min 640 seçki məntəqəsində, ölkədən kənarada olanlar isə 344 seçki məntəqəsində səs verib.

Xatırladaq ki, ölkənin 13-cü prezidenti İbrahim Reisi ötən ay helikopter qəzasında həyatını itirmişdi. İran qanunlarına görə isə 50 gün ərzində ölkədə növbədənəkar prezident seçkilərinin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Ötən dövr ərzində ölkənin Nəzarət Şurası İranda prezident olmaq üçün namizdliyini irəli sürən 80 şəxsən 6-nın iddiasını təmin etmişdi. İddiaçı namizədlərdən 12-si qadın olsa da son siyahıya onların heç biri adını yazdırı bilməmişdi. İran parla-

mentinin sədri Məhəmməd Baqir Qalibafın, Tehran meri Əlirza Zəkəninin, Səid Cəlilinin, prokuror və keçmiş ədliyyə naziri Mustafa Pürməhəmmədinin, parlament sədrinin keçmiş müavini Əmir Hüseyn Qazizadə-Haşiminin və parlament üzvü Məsud Pezeşkiyanın iştirakı ilə baş tutacaq olan seçkidə son anda siyahı yenidən dəyişdi - Əmir Hüseyn Qazizadə-Haşimi seçkilərdən geri çəkildiyini bəyan etdi. Haşimi X-dakı səhifəsində namizədliyini geri götürdüyünü yazıb. "İnqilab qüvvələrinin birlşməsini qorumaq üçün və İslam İnqilabı Qüvvələrinin Koalisiya Şurasının (İranda mühafizəkar partiyalar koalisiyası), eləcə də bəzi üləmə və rəğbətlı şəxslərin tələbinə cavab olaraq, namizədlikdən imtina etdim. Ümid edirəm ki, digər üç qardaşım firsətdən istifadə edərək hərəkat inqilabını birləşdirib gücləndirəcəklər". Qazizadə-Haşiminin sözlərinə görə, indi onun vəzifəsi ölkənin maraqlarını qorumaqdır.

Seçkiyə bir gün qalmış isə Tehran meri Əlirza Zəkani İranda keçiriləcək prezident seçkilərində mühafizəkarlar qanadından olan iki namizədin - parlamentin spikeri Məhəmməd Bağır Qalibafın və ruhani liderinin Təhlükəsizlik Şurasındakı nümayəndəsi Səid Cəlilinin xeyrinə namizədliyini geri götürüb.

Bu arada dünən İranın daxili işlər naziri Əhməd Vahidi seçkilərlə bağlı münasibət bildirib. İran mətbuatının yazdığına görə o, seçkilərin tam təhlükəsizlik şəraitində keçirildiyini vurğulayıb. İran mediasının məlumatına görə seçki prosesini Çin, Rusiya, Əfqanıstan, Türkiyə, Küveyt, BƏƏ, İraq, Yəmə, Filippin, Livan, Qətər, Oman, Hindistan və Cənubi Koreyadan olan müxbirlər də daxil olmaqla 200-dən çox mətbuat nümayəndəsi izləyib. İranın ali dini lideri Əli Xamenei səyyar seçki məntəqəsində səs verib. O, seçkiləri "vacib siyasi sınaq" kimi dəyərləndirib və insanlardan buna ciddi yanaşmağı xahiş edib. O,

həmçinin insanların seçkilərdə iştirakının ölkəsi üçün mütləq zərurət olduğunu vurğulayaraq, bunu İranın gələcəyi üçün prioritet hesab edib.

Qeyd edək ki, İran mətbuatının yazdığına görə, ölkədə seçki prosesini boykot edən qüvvələr də mövcuddur. Xüsusilə bir sıra siyasi fəallər, mədəniyyət və incəsənət xadimləri prezident seçkilərini boykot ediblər. Əli Xamenei çıxışında dolayısı ilə bu məsələyə də toxunub. Bəzi insanların tərəddüd etməsinə heç bir əsas görmədiyini vurğulayan Xamenei insanların seçkilərdə iştirakını zəruri və məcburi məsələ hesab edib.

Keçmiş prezident Məhəmməd Hətəmi və İran parlamentinin keçmiş sədri, seçkilərdə namizədliyi qeydə alınmayan Əli Laricani də seçkilərlə bağlı fikirlərini bölüşüb. Cari prezident seçkiləri kampaniyasında islahatçı namizəd Mə-

sud Pezeşkiyanı dəstəkləyən Ruhani administrasiyasının xarici işlər naziri Məhəmməd Cavad Zərif isə bildirib ki, hər kəsin seçiminə hörmətlə yanaşar.

Xatırladaq ki, seçki kampaniyası dövründə aparılan sorğulara əsasən, Pezeşkiyan 24,4 faizlə lider olub. Mühafizəkar Səid Cəlili isə 24 faizlə ikinci yeri tutub - ən şanslı namizəd sayılan Məhəmməd Bağır Qalibaf isə sorğularda yalnız üçüncü ola bilib. Seçkilərin nəticələrinə görə səslərin 50 faizdən çoxunu qazanan namizəd ölkənin 14-cü prezidenti statusunu qazanacaq. Bəyər aşılmadığı təqdirdə isə ən çox səs qazamış iki namizəd növbəti turda mübarizə aparacaq.

SADIQ

Söyüş debati

ABŞ iqtisadiyyatının vəziyyəti - Bayden nikbin danışır, Tramp narazılığını bildirir

Gözləndiyi kimi, teledebatda ABŞ-in sabiq və hazırkı prezidentləri ölkə və global gündəliklə bağlı fərqli fikirlər səsləndiriblər. Onlar əksər mövzularda öz mövqelərini və yanaşmalarını əks arqumentlərlə əsaslandırmağa çalışıblar.

Teledebat ABŞ iqtisadiyyatının hazırkı durumu ətrafında müzakirələrlə başlayıb. Səsləndirilən fikirlərdən bəlli olur ki, sabiq və hazırkı prezidentlər milli iqtisadiyyatın indiki vəziyyətini müxtəlif cür dəyərləndirirlər. Xüsusilə də tərəflər inflyasiya, iş yerləri və vergi siyasəti ilə bağlı danışılar. Ağ ev

rəhbəri prezidentliyi dövründə iqtisadi uğur hesab etdiyi addımları sadalayıb. O ABŞ-in hazırkı iqtisadi uğurlarına heyran olduğunu, Trampın komandasının isə ölkəni fəlakətə sürüklədiyini deyib. Tramp isə ölkədəki inflyasiyanın pisləşən vəziyyəti barədə fikirlərini bölüşüb. "Biz bu gün uğursuz millətlik və bu, Baydenə görədir", - deyər sabiq prezident vurğulayıb.

Milli iqtisadiyyatla bağlı müzakirələr zamanı tərəflər miqrasiya və digər daxili sosial məsələlər barədə də fikirlər səsləndiriblər.

Trampdan 3-cü dünya müharibəsi anonsu

Debatda dünyadakı hazırkı geosiyasi vəziyyət və ABŞ-in xarici siyasəti əsas müzakirə mövzularından biri olub. Bu mövzuda da Trampın sərt tənqidləri, Baydenin Ağ Evin apardığı siyasətdən məmnunluğu diqqət çəkib. Bu mövzuda danışan Bayden ABŞ-in İsraili xilas etdiyini deyib. O, Ukraynada gedən müharibənin bütün dünyanı əhatə etmək təhlükəsini xatırladı. Qəzadakı vəziyyətlə bağlı çıxışlar zamanı Bayden israili və fələstinli girovların mübadiləsi

və atəşkəslə bağlı planın müzakirə olunduğunu vurğulayıb. Bayden özünü ABŞ-in bir əsr ərzində əsgərlərinin ölkə hüduqlarından kənarada ölmədiyi ilk prezidenti adlandırır. (Əfqanıstanı yaddan çıxıb - red.). "Mən hələ belə axmaqlıqlar eşitməmişəm - o, (Tramp nəzərdə tutulur - red.) ABŞ-ı NATO-dan çıxarmaq istəyir", - deyər Bayden vurğulayıb.

Sabiq prezident Tramp isə Bayden komandasının xarici siyasət kursunu kəskin tənqid edib. O bildirib ki, Moskvanın Ukrayna münaqişəsinin dayandırılması üçün irəli sürdüyü şərtlər qəbuləndirilməz. Trampın sözlərinə görə, Ukrayna münaqişədə məğlub olur, bu mü-

haribə başlamamalı idi, ona artıq çox pul xərclənib. Sabiq prezident Ukraynadakı müharibəyə görə Baydeni təqsirkar hesab edib. O, yenə də prezident seçicəyi təqdirdə Ukrayna böhranının həllini tapacağı vədini təkrarlayıb. Sabiq prezidentin sözlərinə görə, ABŞ-in Əfqanıstandan qoşunlarını çıxarması ölkənin tarixində ən utancverici gündür. Tramp Baydenin buraxdığı səhvlər səbəbindən davam edən müharibələrin heç zaman başa çatmayacağını bildirib. "O, bizi III Dünya müharibəsinə sürükləyəcək. III Dünya müharibəsi heç kəsin təsəvvür edə bilməyəcəyi dərəcədə yaxındır. Şimali Koreyanın rəhbəri Kim Çen İn, Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin onu ciddi qəbul etmir, ondan qorxmurlar", - deyər Tramp əlavə edib.

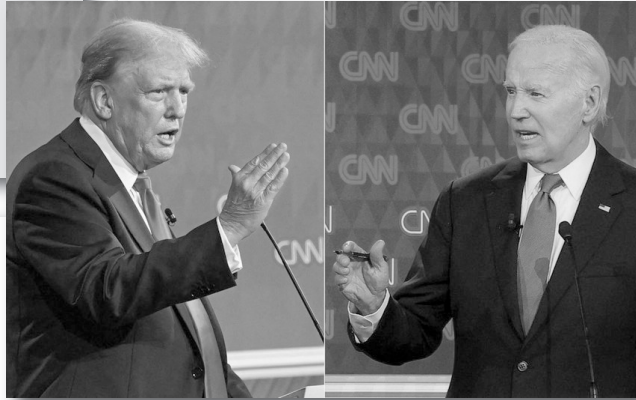
Qarşılıqlı təhqirlər, demokratların məyusluğu, xalqın narazılığı

Əslində, cari prezident seçkiləri marafonunda ilk dəfə baş tutan debati söyüş debati kimi səciyələndirmək daha doğru olardı. Çünki debat boyunca sabiq və indiki prezidentlər auditoriyanı nəzərə almadan bir-birinin ünvanına təhqiredici ifadələr işlətməkdən çəkinməyiblər. Tramp ədalətli olduğu təqdirdə 2024-cü il seçkilərinin nəticələrini qəbul edəcəyini deyib, lakin sonra 2020-ci il seçkilərində yol verilən saxtakarlıqla bağlı iddiaları təkrarlayıb. "Artıq bizə hörmət edilmir" deyən Tramp Baydeni günahlandırır. Tramp əqli bacarıqlar üzrə iki testdən keçdiyini, Baydenin əs birindən belə keçmədiyini auditoriyanı diqqətinə çatdırıb. Bayden isə bir anda Trampa baxaraq "Bu, Amerika tarixindəki ən pis prezidentdir. Bu adamın Amerika demokratiyasına dair anlayışı

yoxdur" cavabını verib. O, Trampı "uğursuz və məğlub olmuş", həmçinin "qışqıran" prezident adlandırır.

Bu arada debat zamanı prezident Co Baydenin çıxışının onun tərəfdarlarını ümidsizliyə düşür etdiyi barədə xəbərlər yayılıb. CNN teleradio kompaniyasının yaydığı xəbərdə bildirilir ki, demokratlar artıq prezident seçkilərində öz namizədlərini dəyişmək barədə düşünməyə başlayıblar. Baydenin titrəyən səsə və rabitəsiz danışdığı, fikrini tamamlamaq üçün xeyli soy göstərdiyi bildirilir.

Analitiklərin fikrincə, Demokratlar Partiyası hələ də noyabrda keçiriləcək prezident seçkilərində Co Baydenin yerinə layiqli namizəd tapa bilər. Telekanalın məlumatına görə, partiya Kaliforniya qubernatoru Qevin Nyusom və Miçigan quberna-

toru Qrethen Uitmaraın namizədliyini nəzərdən keçirir.

ABŞ vətəndaşlarının əksəriyyəti isə prezidentliyə namizədlərin heç birindən - nə hazırkı dövlət başçısı, demokrat Co Bayden, nə də onun sələfi, respublikaçı Donald Trampdan razı deyil.

Bu barədə məlumat "New York Times" qəzetinin keçirdiyi ictimai rəy sorğusunun nəticələrində öz əksini tapıb. Respondentlərin 61 faizi Demokratlar Partiyasının, 54 faizi isə Respublikaçılar Partiyasının başqa namizədlər irəli sürməli olduqlarını bildirib.

Sorğu namizədlərin ilk debatından öncə, 20-25 iyun tarixlərində 1226 seçici arasında aparılıb. Həmçinin rəy sorğusunda iştirak edən respondentlərin 77 faizi Co Bayden və Donald Tramp arasında keçiriləcək debatları izləyəcəklərini, 19 faizi isə bununla maraqlanmadıqlarını bildiriblər.

Debatdan sonra yaşanan kuryoz hadisə

Bayden prezidentliyi dönməndə bir neçə dəfə səhhətində yaranan problemlərlə və ictimai yerlərdə adekvat olmayan hərəkətləri ilə gündəmə gəlib. Onun təyyarə trapında bürdüməsi, auditoriya qarşısında yıxılması, açıq havada keçirilən tədbirdə mikrafon önündə çıxışı zamanı oturmağa cəhd göstərməsi və digər belə davranışları uzun müddət ABŞ prezidentinin səhhəti ilə bağlı müzakirə

rələrə yol açıb.

Bu baxımdan teledebat da istisnaqlı təşkil etməyib. Belə ki, debatın sonunda kuryoz hadisə yaşanıb - Co Bayden tərəddüd içində olub, nə edəcəyinin, hara gedəcəyinin qərarını verməkdə çətinlik çəkib. Onun köməyinə yenə də həyat yoldaşı Cill Bayden gəlib. O, Ağ Ev rəhbərinə səhnədən düşməyə kömək göstərib.

Mübariz FEYİZLİ

500 milyard avroya təhlükəsizlik...

Avropa İttifaqı vahid ordu yaratmağa hazırlaşır?

Dünyada nizamın pozulduğu, münaqişələrin artdığı bir zamanda Avropa İttifaqı öz təhlükəsizliyini daha da gücləndirməyi düşünür. Xüsusilə, Rusiya-Ukrayna münaqişəsinin davam etməsi təhlükəsizlik üçün təhdidləri artırır. Avropa İttifaqına üzv ölkələrin liderlərinin Brüsseldə keçirilən sammitində Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula Fon der Lyayen də bəyan edib ki, Aİ öz təhlükəsizliyini təmin etmək üçün növbəti on il ərzində hərbi sənayeyə əlavə 500 milyard avro sərmayə qoymağa hazır olmalıdır. Xanım Lyayen bu məbləğə Ukraynanın hərbi ehtiyaclarının ödənilməsi üçün xərclərin daxil olub-olmadığını dəqiqləşdirməyib. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2022-ci ildə bütün Avropa İttifaqı ölkələrinin ümumi hərbi xərcləri 240 milyard avro, hərbi sənaye kompleksinə qoyulan investisiyalar isə Aİ-nin müxtəlif ölkələrində bu məbləğin 5-15 faizini təşkil edib.

Avropa Komissiyasının rəhbərinin

bu açıqlaması Aİ ölkələrinin qarşıdakı illərdə hərbi sənayə üçün xərcləri artıracığını deməyə əsas verir. Bəs bunu zəruri edən səbəblər nədir? Məlumdur ki, dünyada yeni nizam qaydalarının formalaşması, yeni münasibətlər sisteminin ortaya çıxması bəzi beynəlxalq təsisatların da "islahatlara" start verməsini tələb edir. Bundan başqa, yeni siyasi-hərbi vəziyyət regional təşkilatları da düşündürməyə bilməz. Avropa İttifaqı kimi mühüm strukturlara malik qurumlar belə yenilənmənin qaçılmazlığını ifadə edir.

Məsələn, hələ ötən il Aİ Şurasının Prezidenti Şarl Mişel bildirmişdi ki, Avropa İttifaqı "etibarını saxlamaq" istəyirsə, 2030-cu ilə qədər genişlənməyə, yeni üzvləri qəbul etməyə hazır olmalıdır: "İnamıram ki, biz 2030-cu ilə qədər genişlənməyə hazır olmalıyıq. Bu, iddialıdır, lakin, eyni zamanda, zəruridir. Bu, bizim nə dərəcədə ciddi olduğumu-

zu göstərir". Onun sözlərinə görə, bloka qoşulmaq üçün gələcək üzv dövlətlər müstəqil məhkəmə sistemini təmin etmək, müştəşkil cinayətkarlıq və kor-

rupsiya ilə mübarizə aparmaq üçün islahatlar həyata keçirməli və xarici siyasətlərini Aİ-yə üzv dövlətlərlə uyğunlaşdırmaqla olacaqlar. O, bütün namizədləri Avropa İttifaqına daxil olmağından əvvəl aralarındakı ikitərəfli münaqişələri həll etməyə də çağırırdı.

Belə bir şəraitdə Avropa İttifaqı ordusunun yaradılması da zaman-zaman

gündəmə gəlir. Xanım Lyayenin məlum açıqlaması da buna işarə ola bilər. Çünki vahid ordu ideyasını dəstəkləyənlərdən biri də Avropa Komissiyasının indiki rəhbəridir. Hələ ötən il Ursula Fon der Lyayen demişdi ki, Aİ-yə üzv dövlətlərin əksəriyyəti NATO-nun üzvüdür: "Nə yaxşı ki, NATO var. Amma NATO hər yerdə deyil. Həm də elə sənədlər ola bilər ki, Avropa İttifaqının hərəkətinə ehtiyac ola bilər və belə hal-

da biz fəal hərəkət etməyi bacarmalıyıq". Siyasətçi "Aİ ordusunun yaradılmasına tərəfdardımı?" sualına belə cavab vermişdi: "Mən bunu tam dəstəkləyirəm. Amma ən böyük çətinlik belə bir ordudan istifadə qərarı ilə bağlıdır. Bu məsələ ilə bağlı hələ də çox müzakirələr getməlidir". Avropa Komissiyasının Prezidenti bu kimi qərarların "həm Avropa səviyyəsində, həm də milli səviyyədə" qəbul edilməli olduğunu vurğulayaraq "çünki bu bəzən həyat və ölüm məsələsidir" deyər bildirmişdi. "Ancaq, ümumilikdə, bu məsələ ilə bağlı düşüncələri saflaşdırmaq, dərinləşdirmək lazımdır, amma istiqamət düzgündür", - deyər Ursula Fon der Lyayen vurğulamışdı.

Bütün bunların ardınca, xanım Lyayenin Aİ-də növbəti on il üçün hərbi sənayə üçün xərclərin 500 milyard avro artırılması haqqında bəyanatı təsadüfi sayıla bilməz. Bu, dolayısı ilə vahid ordu məsələsinə yenidən gündəmə gətirməkdir. Amma bu təklif bütövlükdə, Avropa qitəsi ölkələri tərəfindən tam dəstəklənmir. Məsələn, Aİ-nin əsas dövlətlərindən sayılan Almaniya təklifi ehtiyatlı yanaşmanın sərgilənməsini zəruri sayıb. Almaniya Kansleri Olaf Şolts Avropa İttifaqı ordusu ideyası ilə bağlı ehtiyatlı olduğunu bildirib. "Biz ilk növbədə indiki qarşımızda duran məsələləri, bizdən gözlənilənləri etməliyik. İlk növbədə, silah istehsalı sahəsində Avropa əməkdaşlığını gücləndirmək lazımdır. Bundan əlavə, Avropada təhlükəsizlik yalnız transatlantik əməkdaşlıq vasitəsilə təmin edilə bilər", - deyər Şolts NATO ilə bağlı vurğulayıb. O, transatlantik əməkdaşlığın və NATO-nun gücləndirilməsinin vacib olduğunu deyib. Bütün bunlar göstərir ki, Avropa İttifaqı qarşıdakı illərdə hərbi xərclərini əhəmiyyətli dərəcədə artıracaq. Bunun vahid ordu yaratmaq ideyasına xidmət edib-etmədiyini isə zaman göstərəcək.

N.BAYRAMLI

Almaz Ülvî: “Mənzil başına çatınca mübarizəmiz davam edəcək”

Qərbi Azərbaycandan, Göyçədən, Zəngəzurdan olan səhbətlərimiz davam edir. Bu dəfə müsahibimiz Azərbaycan ədəbi tədqiqatında özünəməxsus yeri olan, filologiya elmləri doktoru, ədəbiyyatşünas, Qərbi Azərbaycan İcmasının Qadınlar Şurasının sədr müavini Almaz Ülvidir. Almaz xanım Göyçə mahalının Kəsəmən kəndində dünyaya göz açıb, o kənddə uşaqlığı, gəncliyi, xatirələri var. Səhbətimiz də elə Göyçə haqqında oldu. Bir gün göz açdığı Göyçəyə, Kəsəmənə qayıdacağına ümidi çoxdur Almaz xanımın:

- İstərdim Göyçədən danışaq sizinlə, Almaz xanım. Sözə nədən başlamaq istəyirsiniz?

- Bilmiyəm. Sabaha yaman ümidliyəm. Qarabağ möcüzəsindən sonra ikinci möcüzənin baş verəcəyinə o qədər ümidliyəm. Xüsusən, 10 noyabr Zəfər Paradı günü Azadlıq Meydanında Ali Baş Komandanımızın nitqində eşitdiklərim yuxularımızın gerçəkləşəcəyinə inam yaradıb: “Azərbaycan əhalisi öz dədə-baba torpaqlarına qayıdacaq. Üçtərəfli 10 noyabr Bəyanatında göstərilir: Bütün qaçqınlar öz doğma torpaqlarına qayıtmalıdır. Bizim doğma torpağımız Zəngəzurdur, bizim doğma torpağımız Göyçə mahalıdır, İrəvandır. Biz qayıdacağıq, əlbəttə...” Bu tarixi mesaj sözümünün başlanğıcıdır.

Bələ də isə xatirələri çözləməklə, yazmaqla, danışmaqla bitmir, tükənmir. Eyni şeyi dəfələrlə danışır, yazırsı, elə bilirik ki, ilk dəfə dilə, qələmə alırıq. Bütöv bir dünyamızı əlimizdən, həyatımızdan qorparıblar. O zaman sözə nədən, haradan başlamağı unuduruq.

Ali Baş Komandanımızın 10 noyabr Zəfər Paradı günü dediklərinə cavab olaraq bütün gənclərimiz Ülvî Bünyadzadə “And”-ını içiblər. Mənim sözüm yəqin ki, həmin “And”-a söykənir.

- Göyçədəki yer adları barədə nə deyə bilərsiniz?

- Göyçəm... Göy Çiçəyim... Kiçik Qafqaz sıra dağlarının və Şahdağın ətəklərində yerləşən Göyçənin tarixi soraqları Dədə Qorqud dastanlarından gəlir. Göyçənin etnoqrafiyası bir daha adamı inandırır ki, ilk türk yurdunun bəzi hissələri Göyçədən başlayıb. Yaraşıqlı dağlar əhatəsində olan Göyçə mahalına Göyçə gölü bir ayrı gözəllik verirdi. Elə bil bir cüt sona idilər - Göy yamaqlı dağlar-düzlər və Göy dəniz. İkisi də gömgöy, Göyçə idi. Göyçədəki yer adları bütünlüklə türk toponimləridir. Fikir verin, çox qədim adlardır - Kəsəmən, Göysu, Şişqaya, Subatan, Sarıyaqub, Zəd, Zərəkənd (Zərzivil), Qayabaşı, Qırxbulaq, Dədə Qorqud yaylası, Şah Xətai meydanı, Əmir Teymur oylağı, Teymur aşan dağı, Koroğlu qayası, Şahdağ silsiləsi boyunca yüzlərlə türk toponimləri və s. Saymaqla, sadalamaqla bitən deyil ki... Elə təkcə Göyçə adı bəs eləmirimi? “Göy” sözünün mənə və mənşəyi tariximizin özəyi deyilmi? Onun Dəngizi - Göyçə gölü o mahalın mavi gözlü gəlinidir (biz oralarda dədə-babadan Göyçə gölüne Dəngiz demişik). Göyçə gölünin adı “Kitabi- Dədə Qorqud” dastanlarında çəkilir: “Ondan Şərunkun ucundan Göyçə donizinə təkli el vardı”. Ümumiyyətlə, müxtəlif illərdə çap olunan “Kitabi-Dədə Qorqud”

dastanlarında Göyçə dəniz, Gökçə dəniz, Gökçə dəniz formalarında qeyd edilmişdir.

- Göyçə folklorunun özünəməxsusluğu nədə idi?

- İndicə Dədə Qorqud Kitabının adını çəkdim. Onun boylarından xəbərimiz var: ən azı məktəb illərində oxumuşuq, televiziya filminə baxmışıq. O dastanda gördüyünüz, müşahidə etdiyiniz bütün folklor elementləri Göyçə folklorunun eynidir. Sanki o dastanın yaranma beşiyi Göyçə torpaqları olub. “Folklor Göyçədən başlayır” - ifadəsi Göyçə haqqında sözün riyazi dəqiqliklə bəşlənmiş düsturudur. Üç kəlməlik bu möcüzəvi gerçəklik akademik Yaşar Qarayevin apardığı tədqiqatlara, izlədiyi elmi mənbələrə, rastlaşdığı və mütaliə etdiyi folklor nümunələrinə istinadən Göyçə barəsində yazdığı elmi məqaləsindən götürülmüşdür. Göyçə yaranışı, təbiəti, adət-ənənəsi ilə bütövlükdə milli folklor nümunəmiz idi.

- Kəndinizin tarixi, coğrafiyası haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Kəndimizin tarixi, coğrafiyası, adət-ənənələri, insanların xarakter və görüşləri haqqında söz açmaq olar, amma o səhbətin axırına gedib çıxmaq mümkün deyil. Bu göyçək mahalın bir isti qucağı da bizim Kəsəmən kəndidir. Adından da görünürlər ki, çox qədim tarixi var. Əslində, 2012-ci ildə nəşr etdirdiyim 600 səhifəlik bir kitabım var. İmperiya fitnəkarları XX əsrin 20-ci illərində cəmi İrəvan torpaqlarını (İrəvan xanlığı və onun 15 mahalını), yenə də XX əsrin 80-ci illərinin sonunda Qarabağ torpaqlarını, ötən əsrin müxtəlif illərində Qax, Gədəbəy, Tovuz, Naxçıvan bölgələrindən hissə-hissə torpaqlarımızı qopardıqlarını ürək ağrısı bilirdim. Göyçə bütünlüklə erməni caynağına keçəndən sonra içimdə daim qanayan bir yara peyda oldu. “Doğrudanmı, daha Göyçəyə gedə bilməyəcəyik?” Bu dərddən bir az ovunmaq üçün “Göyçə mahalı Kəsəmən: bir kəndin tarixindən səhifələr (elmi - tarixi qeydlər, portretlər, publisistik düşüncələr, səcərələr). I kitab” adlı 600 səhifəlik bir kitab yazdım. Yağı əlində qalan Göyçəmizin türk yurdu olmasını gözləmək nəslə mesaj kimi ötürmək amacı ilə. Kitabın əsas mövzunu adından da göründüyü kimi Kəsəmən - doğulub, boya-başa çatdığı kəndim haqqındadır. Buradakı bölmə başlıqlarına nəzər yetirməklə nələrdən bəhs etdiyimi görəcəksiniz: “Kitab haqqında bir neçə söz (ən söz əvəzi)” yazaraq əsas fikrimi, qayəmi oxucuma çatdırdandan sonra “Göyçəm, göy çiçəyim: Göyçə mahalı və Göyçə gölü, Basarkeçər, Basarkeçər rayonu üzrə dəyişdirilmiş tarixi yer adları, Göyçə sevgili duyğularla baş-başa, Göyçənin Kəsəmən

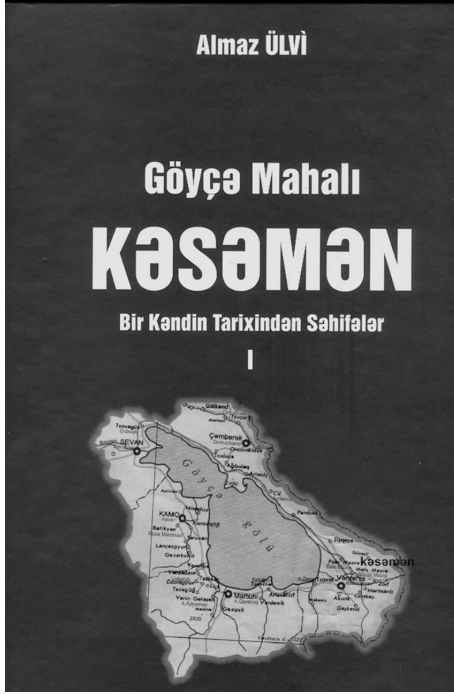
kəndi, Kəsəmən: kəndim - kəşəyim mənim”, “Dövlət xadimləri”, “Alimlərimiz, müdriklərimiz”, “Kənddə məktəb”, “Kənd soveti və kolxoz sədrləri: ağsaqqal və başbilenləri, nüfuzlu adamları haqqında”, “Yer üzü müharibə istəmir (1941-45-ci il müharibəsində həlak olanlar və salamat qayıdınlar, 1990-2010-cu illər ərzində Qarabağ müharibəsinin şəhid və şahid oğulları)”, “Kəndin tibb həyatından”, “Dinsiz yerdə otur, imansız yerdə oturma”, “Könül dəftərinin tərcümələri (kəndin qələm adamları)”, “Publisistik düşüncələr” və nəhayət kənddə yerləşən 18 nəslin 6-7, bəzən 9 baba xəttində “Nəsil - şəcərə”-sini yazdım. Təxminən 500 illik tarixə gedib çatı bildim. Çox ağır və çətin bir işi başa çatdırdandan sonra bir ay xəstə yatdım.

- Şəhid şair Ülvî Bünyadzadənin vətən sevdası hamımız üçün örnək oldu. Onun “And”-ı yazmasında Göyçə həsrətinin payı varmı?

- Ülvî Bünyadzadə! Əsgərlikdə olan da hər gün məktublaşırdı. Bir dəfə xahiş etdi ki, Aqşin və Asim də ona məktub yazsın. Qardaşım Hüseyn həkimin oğlanlarıdır. Ülvî tələbə olanda onlarla bir yerdə qalırdı. Aqşin və Asim o vaxtlar 9-10 yaşlarında idilər. Ülvinin xahişini nəzərə alıb bu uşaqlara məktub yazmağa kömək elədim. Məktubumuzu bitirib konvertə qoymaq istəyəndə Asim dedi ki, mənim bir cümləm qaldı. “Yaz” - dedim. Asim belə bir cümlə yazdı: “Göyçə mahalındakı bütün qohumlarımızı evlərindən çıxardılar. İndi Göyçədə bizim heç kimimiz yoxdur”. Ülvindən çox tezliklə cavab məktubu gəldi. “Asimin məktubunu oxuyub xeyli güldüm və sonra çox ağrıdım”. (Asimə məktub yazdırmaq elə də asan məsələ olmadığını Ülvî çox gözəl bildirdi, ona görə gülüb). Ağrımağı isə Asimin son cümləsi olmuşdu, mənim dik-təm olmadan yazdığı cümlə. Ondan sonra Ülvinin məktubundan Göyçə, Kəsəmən sözü əskik olmadı. Hər dəfə heyrləyə yazırdı ki, “doğrudanmı daha Göyçəyə, Kəsəmənə gedə bilməyəcəyik”. Bu hadisə onu çox qübbələndirmişdi. Məhz Asimin məktubundan sonra “Mən qorxmuram uzaq yola çıxmaqdan” şeirini yazıb göndərdi. Əsgərlikdən qayıdanda 70 yaşlı ata-anamın, bütün qohumlarımızın didərginlik həyatı ona çox pis təsir etmişdi. Özüne yer-yurd tapa bilmirdi. Həmin günü Azadlıq meydanında mitinq idi. Hamımız mitinqə getmişdik, ümid işığı axtarırdıq. Xüsusən ata-anamın o mitinqlərdən nicat gözləməsi onu çox üzmüşdü. “And” ondan sonra yazıldı. Göyçə həsrəti hər şeyi üstələmişdi.

- Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı münasibəti necə idi Göyçədə?

- Göyçədə erməni çox az idi. Onları da oradan-buradan köçürmüşdülər (Suriya ermənilərindən ibarət 1930-cu ildə bir kənd salmışdılar “Norakert” (“Yenikənd” anlamında). Gödəkbulaq kəndinin adını dəyişib Qaracxpyur qoymuşdular, yenə də gəlmə erməniləri yerləşdirmişdilər, Yarpızlı kəndini

Leavan etmişdilər və gəlmə erməniləri öldürmüşdülər. Göyçə, xüsusən bizim Basarkeçər rayonu bütünlüklə türklər idi. Ona görə oradakı ermənilər qorxaq və hiyləgər bir həyat yaşayırdılar. Hamısı, özləri dedikləri kimi, yalnız türkçə danışdılar. Onlar hamımızdan qapısının iti idi. Amma 1988-ci il hadisələr zamanı birdən-birə hər yan saqqallı ermənilərlə doldu və Göyçəni türklərdən aldılar.

- Kəndinizə qayıdanda neyləyəcəksiniz? Aradan bir qorinodən çox vaxt keçib...

- Bunu təsvir etmək çox ağır hisssdir. Evimiz-əşiyimiz, həyat-bacamızı bağrıma basacam. Bəlkə də bir kötiyün üstündə oturub ağlayacam, bəlkə də xatirələrlə dolu hər künc-bucağı gəzəcəm. Əgər ev-əşiyimizi dağıtmayıblarsa, meyvə ağaclarımızı doğrayıb tökməyiblərsə. Bilmiyəm, vallah. Atamı gecə evdən əsgərlər çıxmağa məcbur edəndə evin qapısını açarla bağlayıb həyətdə ağacların arasına atmışdı. Sonra qərri qayıdıb kibrit yandırıb onun işığında acaq tapıb qapını açmışdı ki, qapım bağlı

qalması. Erməni-rus əsgəri gülüb demişdi ki, bu evə bir daha qayıtmayacaqsın. Atam isə ona demişdi ki, indi görürük. Hələ də günü gözliyərim. Atam-anam 90 il ömür yaşadılar, kəndin həsrətilə, sonda bir ümid işığı görməyincə haqq dünyasına köçdülər. Kəndə girir-girməz qəbiristanlığa qaçacam, babamın-nənəmin, əmələrimin qəbrlərini ziyarət edəcəm. Dağıdıblarsa da yerlərini əzbər bilirm. O torpaqları gözümlə sürəcəm. Aradan bir qorinə ötsə də yuxularımda 16 yaşından tərək etdiyim kəndimi görürəm. Hər gün sözümüz-səhbətimiz yer-yurdumuzdur. Bir qorinə ötdüyünün fərqində belə olmamışam, inanm.

- Kəndinizdən nəyi saxlayırsınız?

- İlk dəfə Bakıya gələndə (1977-ci il) kəndimizin girovçısında “Daşlıq” dediymiz sahədən “Solmaz çiçəyi” yığıb özümə götürmüşdüm, 47 ildir ki, o çiçək dəstəsini saxlayıram. Hələ də ətri var, çiçəkləri əl dəyən kimi oxvalanıb tökülür, ona görə gözümlün qabağında olan hündür bir yerdə saxlayıram. Ondan başqa hələ dinclik vaxtlarda kəndə gedəndə anam bir cürdək (su bardağı), doğulduğum tarixdə adıma xalça toxumuşdu (2,5 x 4,5 sm) çehizliymi, bir ədəd də gümüş qaşırq vermişdi. Hamısını tutiyyə kimi saxlayıram. Bir də 1988-ci ildə son dəfə kəndə getmək üçün aldığım avtobus biletim. Gedə bilmədiyimdən bileti hələ də saxlayıram.

- Qərbi Azərbaycan həmdə yaradıcılığınızın qırmızı xəttidir...

- Qərbi Azərbaycan mövzusu həyat tərzidir. O dərddi mövzu ilə yatıb dururuq. Bu haqda yüzlərlə məqalələr yazmışam, ən azı 10 kitabımda dörd, ağır, həsrət dolu xatirə və düşüncələrim əks olunub. Hər gün yazmaqla bitmir ki. Axar çayın suyu tükənmədiyi kimi, Qərbi Azərbaycan mövzusu da hələ yazı-pozularında tükənmir. Bəlkə də bütün bu yazıları oxuyub Qərbi Azərbaycan İcmasında Qadınlar Şurasının sədr müavini kimi etimad göstərilmişəm. Bu o deməkdir ki, işlərimiz çoxdur, mənzil başına çatınca mübarizəmiz davam edəcək.

Şahənə MÜŞFİQ

İyulun 1-dən ...

Dövlət qiymətləri tənzimləyəcək?

Məlum olduğu kimi, bir neçə gün sonra - iyulun 1-dən taksi fəaliyyəti ilə bağlı yeni qaydalar qüvvəyə minəcək. Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi yeni qaydalar isə kifayət qədər ciddi. Ona görə də çox güman ki, bu vaxtdakı fəaliyyət göstərən 45-50 min taksi sürücüsünün heç də hamısı yeni tələbləri qarşılaya bilməyəcək.

Qeyd edək ki, paytaxtda taksi qiymətlərdən bahalaşma artıq bir neçə müddətdir ki, müşahidə olunur. Bəzi taksi şirkətləri sui-istifadə hallarına yol verirlər. Belə ki, sakinlərin bildirdiyinə görə, əvvəllər 4-5 manata getdikləri yol üçün indi 9-10 manat ödəməli olurlar. Halbuki hər kəs qiymət artımını iyulun 1-dən gözləyirdi.

Maraqlıdır, iyulun 1-dən sonra taksi qiymətlərinin tənzimlənməsi necə həyata keçiriləcək. Bu məsələdə dövlətin hansısa tənzimləmə mexanizmi tətbiq oluna bilərmi?

Sualımıza cavablandıran nəqliyyat eksperti Elməddin Muradlı “Yeni Azərbaycan”-a açıqlamasında bildirib ki, taksi fəaliyyəti özəl xidmət sektoru olduğuna görə, bu günə qədər dövlət qiymətlərin müəyyənləşdirilməsi üçün taksi şirkətlərinin müdaxilə etməyib. E.Muradlı qeyd edib ki, zərurət yaranıdığı zaman dövlət tərəfindən sadəcə təsviyyə xarakterli addımlar atılıb: “Məsələn, ötən il buna bənzər hal yaşandı, taksi fəaliyyətində təkmilləşmənin ilk mərhələsində müxtəlif dövlət qurumları tərəfindən taksi şirkətlərinə təsviyyələr edilmədi. Bununla da minimal qiymətlər müəyyənləşdirildi. Taksi sürücüləri çox narazı və narahət idilər ki, 70-80 qəpiyə gedişlər edirdilər, bu isə təbii olaraq onlara sərf etmirdi. Beləliklə, minimal məsafə üçün qiymət 2 manat 50 qəpiyə olaraq müəyyənləşdirildi. Bundan sonra isə şirkətlər özləri artıq maksimal qiyməti məsafəyə uyğun müəyyənləşdirməli idilər”.

Yeni qərar müsbət tendensiya yaradacaq

Ekspert qeyd edib ki, ölkəmizdə hansısa xarici şirkətin yox, dövlətin qoyduğu qayda-qanunlara riayət edilməlidir: “Dövlət tərəfindən taksi fəaliyyəti ilə bağlı digər məsələlər tənzimlənilir. Məsələn, artıq yeni qaydalara əsasən narkoman taksi sürücüləri, qanunsuz fəaliyyət göstərmək istəyənlər kəndə qalacaqlar. Nazirlər Kabinetinin yeni qərarında heç bir problem yoxdur, əksinə bu qərar taksi fəaliyyətində müsbət tendensiya yaradacaq. Sürücülərdən sadəcə qanuni formada fəaliyyət göstərmələri tələb olunur. Qanunlara əməl etmək lazımdır, amma bəzi sürücülər yenə də köhnə məşinla taksi sürücüsü işləmək istəyirlər, lazım olan sənədi əldə etməkdən boyun qaçırlar”.

Dövlətin qiymət tənzimləmə mexanizmi olacaq...

Ekspert taksi qiymətləri ilə bağlı dövlət tənzimlənməsinin olacağını düşünür: “Hazırda Bakıda 60-70 min taksi sürücüsü mövcuddur. İyulun 1-dən sonra yeni qaydalara kifayət qədər ciddi əməl olunduğuna şahid olacağıq. Cəmi 7 min sürücünün AYNA-dan icazə və rəqəsi aldığı bildirilib. Həmin sürücülər qanuni fəaliyyət göstərəcəklər, amma bu, kifayət qədər aşağı göstəricidir. Sürücülərin çoxu düşünür ki, dövlət humanistik göstərəcək və fəaliyyətlərinə icazə verəcək, ona görə də tələb olunan sənədləri almırlar. Lakin belə bir şey olmayacaq. Taksi fəaliyyətindəki xəotik durumu aradan qaldırmaq üçün çəkilən bu qədar əziyyətdən sonra həmin sürücülərə güzəşt etmək təlim keçib sertifikat alan sürücülərə haqsızlıqdır. Ona görə də dövlət taksi fəaliyyətində istər qiymət tənzimlənməsi, istərsə də digər məsələlərlə bağlı ciddi nəzarət mexanizmi tətbiq edəcək. Bir sözlə, iyulun 1-dən yeni qaydalara ciddi əməl olunacaq”.

Yeganə BAYRAMOVA

Avropa İttifaqının yeni rəhbərləri...

Ursula Fon der Lyayen postunda qalsa da, Şarl Mişel və Jozep Borrel əvəzlənib

Belçikanın paytaxtı Brüssel Avropa İttifaqının (AI) ikigünlük sammitinə ev sahibliyi edib. Sammitdə aparılan müzakirələr nəticəsində AI dövlətlərinin liderləri qeyri-rəsmi olaraq Avropa Komissiyasının, Avropa İttifaqı Şurasının rəhbərlərinin və AI-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə Ali nümayəndəsinin təyin olunması ilə bağlı razılıq əldə ediblər.

Beləliklə, AI liderləri Ursula Fon der Lyayenin (Almaniya) ikinci dəfə Avropa Komissiyasının Prezidenti, Antonio Kostanın (Portuqaliya) Avropa İttifaqı Şurasının yeni rəhbəri, Kaya Kallasın (Estoniya) isə AI-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə Ali nümayəndəsi təyinatını razılaşdırıblar. Sammitin ilk günündən sonra keçirilən mətbuat konfransında Estoniyanın hazırkı Baş naziri Kaya Kallas deyib: “Biz əla komanda yaradacağıq”. Lissabon şəhərində çıxış edən Portuqaliyanın sabiq baş naziri Antonio Kosta da digər həmkarları ilə birlikdə komandanın bir hissəsi olmaqdan məmnunluğunu ifadə edib.

“Paket” adlanan kadr sövdələşməsinin AI liderlərinin əksəriyyəti tərəfindən təsdiqlənməsinə baxmayaraq, Fon der Lyayen Avropa Parlamentinin təsdiqi problemi ilə üzləşir. İkinci dəfə Avropa Komissiyasının rəhbəri olmaq üçün ona Avropa Parlamentinin yeni tərkibində səs çoxluğu (720 deputat) lazımdır.

Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban isə Avropa İttifaqının sammitində qurumun yüksək vəzifələrə namizədləri ilə bağlı sövsərmədə Ursula Fon der Lyayenin yenidən Avropa Komissiyasının rəhbəri seçilməsinə qarşı çıxıb. “Telex” internet mənbəsinə barədə Brüsseldəki diplomatik mənbələrə istinadla məlumat yayıb. Məlumatla görə, Viktor Orban Portuqaliyanın sabiq baş naziri Antonio Kostanın Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti vəzifəsinə namizədliyini dəstəkləyib, Estoniyanın Baş naziri Kaya Kallasın Avropa İttifaqı diplomatiasının rəhbəri vəzifəsinə namizədliyinə isə bitərəf qalıb. Ursula Fon der Lyayenin namizədliyini qə-

bul edilməz adlandıran Macarıstanın Baş naziri bunu Avropa Parlamentinə son seçkilərdə sağçı partiyaları dəstəkləyən avropalıların aldadılması hesab edir.

İtaliyanın Baş naziri Ciorcia Meloni də Avropa İttifaqının kadr məsələlərinin bu cür “paket həlli” ilə razılaşmadığını bildirib. O, Antonio Kosta və Kaya Kallasın əleyhinə səs versə də, Ursula Fon der Lyayenin namizədliyində bitərəf qalıb.

Avropa İttifaqının rəhbər strukturlarına seçilən şəxslərin indiyədək olan siyasi fəaliyyətləri də maraqlıdır. Məsələn, milliyətcə alman olan Ursula Fon der Lyayen 1958-ci ildə doğulub. Ursula Fon der Lyayen 1990-cı ildə Xristian Demokratlar İtti-

faqına (CDU) qoşulub. 2003-2005-ci illərdə Almaniya Aşağı Saksoniyanın baş naziri Kristian Vulfun kabinetində sosial müdafiə, qadınlar, ailə və səhiyyə naziri olub. Lyayenin siyasi fəallığı və işgüzarlığı ovaxtı kansler Angela Merkelin diqqətini cəlb edib. Bunun nəticəsində o, 2005-ci ildə Angela Merkelin kabinetində ailə, yaşlı vətəndaşlar, qadınlar və gənclər naziri vəzifəsində çalışıb. 2009-cu ildə keçirilən federal seçkilərdə isə Aşağı Saksoniyadan Almaniya Bundeştayının üzvü seçilib. 27 noyabr 2009-cu ildə Fon der Lyayen ömək və sosial məsələlər naziri təyin edilib. Xəmin Lyayen 2013-cü ilin dekabrında Almaniyanın müdafiə naziri təyin edilib. Bununla da o, Almaniyanın ilk qadın müdafiə naziri olub. Lyayen 2019-cu ilin dekabrında

Avropa Komissiyasının prezidenti seçilib.

Antonio Kostaya gəlincə, o, 1961-ci ildə Portuqaliyanın paytaxtı Lissabon şəhərində anadan olub. Kosta fəaliyyəti dövründə daha çox bələdiyyələrdə çalışıb, karyerasının yüksəlməsində bu amil əsas rol oynayıb. Belə ki, Kosta iki dəfə ard-arda Lissabonun meri seçilib, bundan sonra o, 2011-2015-ci illərdə Portuqaliyanın 118-ci baş naziri vəzifəsini tutub. Kosta həmçinin, 2014-cü ildə Sosialistlər Partiyasının baş katibi seçilib.

Kaya Kallas isə 1977-ci ildə Estoniyanın paytaxtı Tallində anadan olub. O, Avropa Komissiyasının keçmiş vitse-prezidenti Siim Kallasın qızıdır. Xanım Kallas 2010-cu ildə Estoniya Reform Partiyasına qoşulub və 2011-ci ildə ölkə parlamentinə bu partiyadan üzv seçilib. XII çağırış Estoniya parlamentində (2011-2014) iqtisadi məsələlər komitəsinə rəhbərlik edib. 2014-cü il seçkilərində isə Avropa Parlamentinə üzv seçilib. Juri Ratas hökumətinin istefasından sonra 2021-ci ilin yanvar ayında, Estoniya Prezidenti Kersti Kalulay Reform Partiyasına yeni bir hökumətin qurulmasına başlamağı təklif edib. Beləliklə, yenidən hökumət qurulub və xanım Kallas 26 yanvar 2021-ci ildə Estoniyanın Baş naziri vəzifəsinə yüksəlib. Kallas bu ölkənin ilk qadın baş naziridir. Eyni zamanda, o, Reform Partiyasının sədridir.

Beləliklə, Avropa Parlamenti iyul ayında deputatların əksəriyyətinin dəstəyini qazanan namizədlərin təsdiqi üzrə səvsərmə keçirəcək. Hər üç namizədin bu postlara təsdiqlənəcəyi ehtimalı yüksəkdir. Portuqaliyanın sabiq baş naziri Antonio Kosta Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti postunda Şarl Mişeli, Estoniyanın Baş naziri Kaya Kallas isə Avropa diplomatiasına rəhbərlik edən Jozep Borrelli əvəzləyəcək. Ursula Fon der Lyayen də ikinci müddətdə Avropa Komissiyasının rəhbəri vəzifəsində qalacaq.

Avropa Parlamentinin qərarından sonra Ursula Fon der Lyayenin sentyabr ayında Avropa Komissiyasının yeni tərkibini təqdim edəcəyi gözlənilir. Kaya Kallas oktyabrda, Antonio Kosta isə dekabrda vəzifələrinin icrasına başlayacaq.

Nardar BAYRAMLI

Avropa “dəyərlərini” qorumağa çalışır...

Gürcüstanda milli xilas naminə LGBT qadağaları

Qərb təsisatları nəyə etiraz edir?

Gürcüstan parlamenti LGBT hüquqlarını məhdudlaşdıran qanunlar paketini birinci oxunuşda qəbul edib. Belə ki, iyunun 26-da parlament çoxluğunun təşəbbüsü plenar iclasda müzakirə edilib, bir gün sonra isə 78 deputat paketi dəstəkləyib.

Bəhs olunan qanunvericilik paketi 19 qanun layihəsindən ibarətdir. Onlardan ən əsası “Ailə dəyərləri və yetkinlik yaşına çatmayanların müdafiəsi haqqında” qanun layihəsi, digər 18-i isə ondan törəmə layihələrdir. Yeni qanunvericilik paketinin hazırlanmasında məqsəd kişi və qadın birliyinə əsaslanan ailə dəyərlərini və yetkinlik yaşına çatmayanların müda-

fisi mexanizmlərini gücləndirməkdir.

Əlbəttə, Gürcüstan müstəqil dövlətdir və burada parlamentin hansısa bir qanun layihəsini müzakirələrə çıxarıb qəbul etməsi tam normaldır. Ancaq məsələ burasındadır ki, yeni qanun layihəsi indiyədək Gürcüstanı müxtəlif şimikləndirici vədlərlə Avropa İttifaqına (Aİ) üzv qəbul ediləcəyinə ümidləndirən Qərb dairələrində birmonalı qarşılanmayıb.

Yetkinlik yaşına çatmayanlar arasında cinsiyyətinin dəyişdirilməsi və ya homoseksual münasibətlər haqqında materialların yayılmasına görə fiziki şəxslər üçün 1 min ləri (təxminən 355 dollar), hüquqi şəxslər üçün 3 min ləri (1 min dollardan çox) məbləğində cərimə nəzərdə tutulur. Ölkə ərazisində LGBT problemlərini təbliğ etmək məqsədi daşıyan ictimai toplanlıqlar və nümayişlər də qadağan ediləcək. Cinayət məəcəlləsinə edilən dəyişikliklərə əsasən, cərimə ilə nəticələnən pozuntularda günahkar bilinən şəxslərin iki ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılma perspektivi də var.

Gürcüstan parlamentinin qəbul etdiyi “Xarici təsirir şəffaflığı haqqında” qanun kimi, müzakirələrə start verilən yeni qanun layihəsinə də Qərbdən ciddi narazılıqlar gəl-

Yeni qanun layihəsi özündə nəyi ehtiva edir?

Qanun layihəsinin əsas məhiyyəti kişi və qadın kimliyinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlıdır. Təklif olunan dəyişikliklər qadın və kişi nikahından başqa hər hansı nikahın qeydiyyata alınmasına, homoseksual cütlüklər tərəfindən yetkinlik yaşına çatmayanların övladlığa götürülməsinə qadağa qoyulmasını nəzərdə tutur. Cinsiyyət dəyişdirmə əməliyyatına qadağa tətbiq edilir və buna görə 1 ildən 4 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur. Təhsil müəssisələrində LGBT

təbliğatına görə fiziki şəxslər 1,5 min ləri (təxminən 532 dollar), hüquqi şəxslər 4 min ləri (1,4 min dollardan çox) məbləğində cərimələnəcəklər. Yayımçılara eyni cinsindən olan intim səhnələri və ya oxşar məzmunlu reklamları yayımlamaq qadağan ediləcək. LGBT mövzusunı ehtiva edən reklamın yayılmasına görə fiziki şəxs 800 ləri (təxminən 284 dollar), hüquqi şəxslər 2,5 min ləri (təxminən 886 dollar) məbləğində cərimələnəcəklər.

Parlament çoxluğunu təşkil edən hakim “Gürcü arzusu” partiyasının təmsilçiləri yeni qanun layihəsinin parlamentin gündəliyinə daşınmasını ölkənin milli maraqlarının və gürcü xalqının identikliyi-

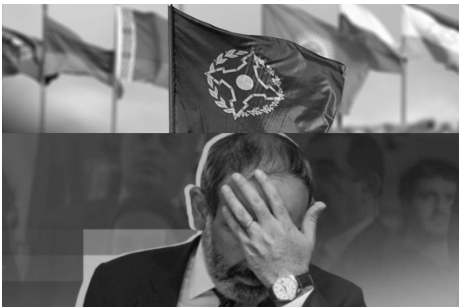
Narahatlığa səbəb nədir və yaxud Avropanın aşladığı “dəyərlər”

na mənsub olduqlarını bildirenlərin sayı 5 dəfə artıb. Gürcüstan ciddi demografik problemlərə yol açan bu “dəyərlərini” bütün dünyaya ixrac etməyə çalışır. O cümlədən Gürcüstan qarşısında Avropa İttifaqına üzvlük məqamında LGBT təbliğatına tam sərbəstlik veril-məsi şərti qoyulub.

Həmin şərtləri ödəmək üçün Gürcüstan hakimiyyəti müxtəlif vaxtlarda bir sıra qanunlar və qərarlar qəbul etmək məcburiyyətində qalıb. Gürcüstan əzəyşli postsovet ölkələrindən biridir ki, qanunvericilikdə əməklə bağlı və ya digər şəkildə bütün LGBT insanlara qarşı ayrı-seçkiliyi birbaşa qadağan edir. 2012-ci ildən Gürcüstan qanunları cinsi oriyentasiya və ya gender kimliyi zəminində törədilən cinayətləri təqibi ağırlaşdıran amil hesab edir. Avropa İttifaqının tələb etdiyi “dəyərlər”dən biri də cinsi ehtiyacların müxtəlifliyi adı altında gizli təbliğ olunan pedofiliyadır. Bu seqment son 20 ilin ən çox maliyyə xərclənən layihələrindəndir. Deputat Tamar Kordzaia parlamentdə çıxışı zamanı rəsmi hesabatlar əsasında Gürcüstanda azyaşlı uşaqlara qarşı cinsi istismar və zorakılıq halları ilə bağlı dəhşətli statistika səsləndirmək və dəhşətən siqnalı çalıb və vəziyyəti epide-miya ilə müqayisə edib.

Bütün bu kimi faktlar bəhs olunan qanun layihəsinin parlamentin gündəliyinə çıxarılmasının zəruriliyi barədə konkret təşəvvür yaradır. Avropa İttifaqının tələbləri Gürcüstanda gürcü xalqının milli kimliyinə son dərəcə ciddi təhdid yaradıb. Ölkə yeni qanunu qəbul etməklə uçurumun kənarından geri dönmək və milli xilasa nail olmaq istəyir.

Bundan əlavə, Ermənistan KTMT-yə üzvlük haqqı ödəməyi də dayandırıb. İyunun 12-də parlamentin iclasında isə N.Paşinyan Ermənistanın təşkilatı tərk edəcəyi barədə mesaj verib. Lakin bunun nə vaxt reallaşacağını açıqlamayıb. Ardınca isə Ermənistanın

xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan iyunun 21-də KTMT Xarici İşlər Nazirləri Şurasının Almatıda keçirilən iclasında iştirak etməyib. Bütün bunlar Ermənistanın regionda Rusiyanın maraqlarına zidd olan addımlar atmaqda davam etdiyini göstərir. İrəvanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatına qarşı münasibəti Moskva tərəfindən qəbul olunmaz hesab edilir. Ona görə də, Ermənistan hökuməti bir tərəfdən Qərbdən dəstək istəyir, digər tərəfdən Rusiya ilə ipləri qoparmıqdan ehtiyatlanır. Bəs rəsmi İrəvan KTMT ilə bağlı atdığı addımlarda kimə güvənir? Proseslər göstərir ki, bu məsələdə də Fransa əsas rol oynayır.

Məlumdur ki, son dövrlər Ermənistanın rəsmi şəxslərinin Fransaya səfərlərinin sayı

Qərbdən gələn növbəti narazılıqlar

məkdədir. Xatırladaq ki, qonşu ölkədə yeni qanun layihəsinin anonsu edildikdən Avropa Şurasının İnsan Hüquqları üzrə Komissarı Dunya Miyatoviç Gürcüstan müxalifətini “LGBT-fobiya və digər ayrı-seçkilik ritorikası” qətiyyətlə pisləməyə” çağırırdı. Bu çağırışdan sonra Gürcüstanın qərbəyönlü müxalifət düşərgəsinin ayrı-ayrı təmsilçiləri ölkədə LGBT təbliğatının qadağan edilməsinə etirazlarını bildirdilər.

“Avropa İttifaqı Gürcüstana qapını bağlaya bilər”. Bu mesajı isə Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi, Aİ Komissiyasının vitse-prezidenti Copez Borrel rəsmi Tbilisinin xarici agentlər haqqında anan qəbul etməsi, həmçinin LGBT təbliğatının qadağan olunması ilə bağlı hərəketləri, qərarları barədə danışıqarkən deyib.

“Al-yə gedən yol Gürcüstan xalqı üçün açıqdır, lakin hökumət öz gördüyü işləri davam etdirsə, bu yol bağlanacaq... Bu gün Aİ ölkələri konkret qərarlar qəbul etmir, söhbət vəziyyətin müzakirəsindən və mümkün tədbirlərdən gedir...”, - deyə Borrel vurğulayıb.

Aİ rəsmisinə görə, tədbirlərdən biri Avropa Sülh Fondunun Gürcüstana maliyyə dəstəyinin azaldılması ola bilər. Eyni zamanda Borrel əlavə edib ki, bu cür tədbirlər “əhaliyə təsir etməməlidir”.

Mübariz ABDULLAYEV

Ermənistanın KTMT “planları” ...

İrəvan Parisin vədlərinə inanacaq mı?

Nardar BAYRAMLI

İki ilə yaxındır ki, Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatında (KTMT) fəaliyyətini dayandırıb. Hələ ötən ilin yayında Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının baş katibinin müavini kvotasından imtina edib. Rəsmi İrəvan, həmçinin KTMT-nin ölkədə keçirilməsi nəzərdə tutulan hərbi təlimləri də təxirə salmışdı. Hansı ki, Rusiya Müdafiə Nazirliyi 2023-cü ilin əvvəlində KTMT-nin “Sarsılmaz qardaşlıq - 2023” sülhməramlı təlimlərinin Ermonistanda keçiriləcəyini bəyan etmişdi. Amma baş nazir Nikol Paşinyan İrəvanın bu təlimlərin keçirilməsini məqsəduyğun hesab etmədiyini bildirmişdi. N.Paşinyan həttə nümayişkəranə şəkildə ötən il noyabrın 23-də Minsk şəhərində keçirilən Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının sammitinə də qatılmadı. Rəsmi İrəvanın iddiası ondan ibarətdir ki, KTMT Ermənistanın təhlükəsizliyinin təminatında rol oynamır. Ona görə də, təhlükəsizliklə bağlı yeni tərəfdaş axtarışındadırlar. Rəsmi İrəvanın “incikliyi” 2022-ci ilin sentyabrında şərti sərhəddə baş verən hərbi toqquşma zamanı KTMT-nin onu müdafiə etməməsi ilə bağlıdır. Halbuki, şərti sərhəddə Azərbaycana qarşı hərbi təxribat törədən məhz erməni hərbi birləşmələri idi. Belə olan halda, KTMT nə üçün təxribatçıını müdafiə etməlidir? Görünən odur ki, Paşinyan hakimiyyəti bu hadisədən təşkilatla körpüləri yandırmıq üçün bir bəhanə kimi istifadə edib.

Bundan əlavə, Ermənistan KTMT-yə üzvlük haqqı ödəməyi də dayandırıb. İyunun 12-də parlamentin iclasında isə N.Paşinyan Ermənistanın təşkilatı tərk edəcəyi barədə mesaj verib. Lakin bunun nə vaxt reallaşacağını açıqlamayıb. Ardınca isə Ermənistanın

artıb. Bu günlərdə ölkənin Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan Fransa prezidentinin xarici məsələlər üzrə müşaviri Emmanuel Bonn ilə görüşüb. Bundan əlavə, onun Makronun digər müşaviri Emmanuel Buxvalter və diplomat Bris Rokfeylə də görüşü baş tutub. Qriqoryanla eyni vaxtda müdafiə naziri Suren Papikyan da Parisə səfər edib. Məhz bu səfərdən sonra Ermənistan SEZAR öziyərliyin haubitsasının verilməsi qərarı alınıb. İş burasındadır ki, Fransa təbaşına deyil, kollektiv Qərbdən Ermənistanın KTMT-dən çıxması üçün dəstək almağa çalışır. İrəvanın istəyi odur ki, KTMT-ni tərk edəcəyi halda Avropa İttifaqına və NATO-ya üzv olsun. Bunun üçün Aİ ölkələrinin, Qərbin dəstəyi lazımdır. İrəvanı buna həvəsləndirən isə Parisdir. Əgər bu dəstək olmasaycaqsa, Ermənistan hakimiyyəti KTMT və Rusiyanı qarşı ritorikaları yumşalda bilər.

Rəsmi Paris Ermənistanın KTMT-ni tezliklə tərk etməsinin tərəfdarıdır. Çünki bu ölkə Ermənistanı Cənubi Qafqazda Rusiyanı qarşı “mərəkəzə” çevirməyə çalışır. Yəni, Paris Paşinyan hakimiyyəti sayəsində Cənubi Qafqaza daxil olaraq Rusiyanı neytrallaşdırmaq istəyir. Ssenari də belədir ki, erməni hakimiyyət orqanları KTMT-də böhran yaradaçaq, nəticədə Rusiya hərbi bazasını ölkədən çıxaracaq, hərbi iştirakını itirdikdən sonra KTMT İrəvanı öz sıralarından xaric edəcək. Bu ssenarinin həyata keçib-keçməməsinə isə zaman göstərəcək. Amma fakt faktlığında qalır ki, Ermonistan regionda marağı olan böyük güclərin əlində alətə çevrilib. Hansısa güvənin əlində alət olmaq isə İrəvana yaxşı heç nə vəd etmir.

Cəhənnəm - başqalarıdır

Jan-Pol Sartrın “Bağlı qapılar arxasında” pyesi haqqında

Sartr dünyada həm nasir, həm dramaturq, həm də filosof, esseist kimi tanınır. Onun külli yaradıcılığı gözden keçirəndə bu xətlərdən hansısa üstünlük vermək çətin görünür; yəni nasir Sartrı dramaturq Sartrdan (ya da tərsinə), filosof Sartrı bunların hər ikisindən (yaxud tərsinə) üstün tutmaq olmur, çünki o öz fəlsəfi konsepsiyasını hər üç janrda mükəmməl ifadə edib.

Bəlli olduğu kimi, Jan-Pol Sartrın yaradıcılığı başqa bir dahi fransız Alber Kamünün yaradıcılığıyla yanaşı Avropa ekzistensializm fəlsəfəsinin ateistik qanadının iki zirvəsindən biri sayılır. Eynən əvvəlcə dostu olub sonradan oponentinə çevrilmiş Kamü kimi o da tək-tək qələm adamlarındanadır ki, hər bir yazısı, hər cümləsi konseptual baxışlarına, fəlsəfi sisteminə bağlıdır. İstər esse olsun, istərsə də fəlsəfi traktat, istər novella, roman olsun, istərsə də dram əsəri - hamısı böyük filosofun nəzəri konsepsiyalarının ifadə olunmasına xidmət göstərir. Bu baxımdan onun əsərləri janr, forma, üslub etibarıyla müxtəlif olsa da, məzmun sarıdan bir fəlsəfi sistemin fərqli görünlülərindədir.

“Bağlı qapılar arxasında” pyesi Sartrın ən məşhur əsərlərindəndir. Pyes bir pərdədən, bir neçə şəkildən ibarətdir. Əsərdə biri kişi, ikisi qadın olmaqla üç aparcı personaj var - Qarsen, İnes, Estel. Onlardan başqa, epizodik rolda çıxış edən daha bir iştirakçıya - mehmanxana xidmətçisinə, daha doğrusu, cəhənnəm qarovlucusuna da ara-sıra rast gəlinir. Təməşə boyu dekorasiya dəyişir, hadisələr İkinci İmperiya (1852-1870) üslubunda döşənməmiş üreksixan bir otel otağında cərəyan ediyir.

Əslində, əsər alleqorik məhiyyət daşıyır, mehmanxana nömrəsi kimi təqdim olunan otaq da otel otağı yox, cəhənnəm kamerasıdır. Buna bənzər sayız-hesabsız kameralara yerüstü həyatında ağır günahlar işləmiş beşər övladları yerləşdirilir. Bize göstərilən kamerdə hərsə bir cəhənnəm sakini üçün nəzərdə tutulmuş üç müxtəlif rəngli divan var. Otağın pəncərəsi, nəfəsləyi, divarlarda güzgülü yoxdur, buranın havası ağır, istidir, açmaq insanı yandırır bəşirmək dərəcəsinə qızmır deyil.

Sartrın cəhənnəmi Dantenin cəhənnəminə bənzəmir. Burada qır qazanları, dəhşətli fırtınalar, işgəncə altolter, cəlladlar, ecinnələr, xortdanlar, vampirlər yoxdur. Kameralara ilk ayaq basan Qarsen bunlara rast gəlməyəndə təəcüblənir, sən demə, cəhənnəm onun təşəvvür elədiyindən çox-çox fərqliymiş. Burada zaman yerimir, işığı söndürmək olmur, yatmaq, başı dincə qoymaq mümkün deyil. Burada ağlamaq olmur, çünki gözəndən yaş çıxmır. Burada ölüm də yoxdur, çünki bura gələnlər artıq bir dəfə ölüblər.

Qarsenin ardınca qarovlucu kameralara İnesi, ondan sonra Esteli götürür. Kamera yoldaşları hansı prinsiplə bir otağa yığıldıqlarını anlamırlar. Onların arasında belə bir mükəlimə baş verir:

“Estel. Bizi nəyə görə bir yərə yığblar? Qarsen. Bu, təsadüfdür. Onlar bura düşən adamları növbəylə hara gəldi yerləşdirirlər. (İnesə) Sizin nə üçün gülsürsünüz? İnes. Sizin təsadüflə bağlı fikirləriniz mənə gülcün gəlir. Doğrudanmı hər şeydən əmin olmaq sizə bu qədər lazımdır? Burada heç bir təsadüfə yol verilmir”. Onlar qoyub gəldikləri həyatı, doğmalarının, tanışlarının onların ölümündən sonrakı davranışlarını, onların arxasında danışıqlarını hələlik görüb-əşidə bilirlər. Bu “hələlik” yer üzündə onlar barədə söz-söhbət səngiyənə, onların xatirəsi unudulmağa başlayana qədər davam eləyəcək. Buradan hər şey görünür, ancaq yaşanmış ömrə düzəliş aparmaq, davranışları təşbih etmək mümkün deyil. Mükəlimənin yuxarıda misal çəkdiyimdən əvvəlki parçasına diqqət yetirik:

“Qarsen. Mən həyatımı nizama salıram. İnes gülür. Gülen şəxs də mənəndən nümunə götürə bilər. İnes. Mənim həyatım qaydasındadır. Tam qaydasındadır. Mənim ömrüm hələ oradaykən nizama düşmüşdü, odur ki, onun dərini çəkməyimə ehtiyac yoxdur. Qarsen. Doğrudur? Düşünürsünüz ki, bu, o qədər asandır? (Alınır ovuşdurur) Necə də istidir. İcazənizlə... (Pencəyini soyunmağa başlayır)

Estel. Al, yox! (Yumşaq səslə) Yox. Pencəksiz kişiləri görməyə gözüm yoxdur. Qarsen. (Pencəyini yenidən geyinir) Yaxşı. (Pauza) Mən redaksiyada gecələr çox qalıram. Orada həmişə cəhənnəm istisi olurdu. (Pauza). Yenidən xatırlayır) Burada da cəhənnəm istisi var. İndi gəcədir?

Estel. Hə, vaxt gəcə düşüb. Olqa əynini soyunur. Yerdə artıq necə də yeyin aynır. İnes. Hə, artıq gəcədir. Onlar mənim otağımın qapısını möhürləyiblər. Otaq zülmətdə bombuşdur. Qarsen. Ölkə pəncələrinin qolunu dirşəyəcən çırmalayblar. Adam iyi, siqar qoxusu gəlir. (Sükut) Pencəksiz kişilərin arasında olmaqdan mən yaman xoşlanırdım. Estel. (Quru səslə) Demək, bizim zövqlərimiz fərqlidir. (İnesə) Sizin pencəksiz kişidən xoşunuz gəlirmi? İnes. Pəncəkli, ya pencəksiz, mənim kişilərdən zəhləm gedir. Estel. (Onlara təəccüblə baxır) Axı niyə, niyə bizi bir otağa salıblar? İnes. Nə demək istəyirsiniz? Estel. Mən hər ikinizə baxa-baxa fikirleşirəm ki, biz bir yerdə yaşayacağıq. Hərçənd düşündürdüm, burada dostları, qohumları görməyəcəm. İnes. Başında dəşik açılmış əziz dostunuzu da deyir. Estel. Elə onu da. O, tanqo rəqsini ustalıqla oynayırdı. Axı niyə bizi bir yərə qatıblar?..

Cəhənnəm sakinləri bura təsadüfən düşdükülərini, onların təyinatında hansısa səhvə yol verildiyini düşünürlər. Həç biri günahını axıracan boynuna almaq istəmir (bu məsələdə İnes bir az istisnadır). Ancaq hər birinin keçmiş həyatı qalan iki nəfərə bəllidir.

Qarsen pasifist yönümlü qəzet buraxıb. Ölkəsində müharibə başlandı məvqeyindən çəkilib, dostlarını da, əqidəsini də satıb, vətənidən Mexikoya qaçmağa cəhd göstərəndə sərhəd keşikçiləri onu ələ keçirib güllələyiblər. Edam yerinə sürlülənəndə Qarsen özünü şərfəzicsinə qorxaq aparıb.

On iki əsgərin ona təşadüf güllənin biri də yan keçməyib. Zavallı arvadı onun on iki yerdən dəşilmiş qanlı pencəyini əziz bir xatirə kimi qoruyur, halbuki Qarsen o həlim, fəğir, itaətkar qadına əzab, işgəncə verməmiş, daldada işlədiyi əməllər bir yana dursun, ona gözünün qarşısında xəyanət etməmişdi, bir mulat qızı evinə, yatağına salıb, kölə sədaqətli halalca xanımını onun qulluqçusuna çevirmişdi. Zavallı qadın Qarsenin faciəsindən bir neçə ay sonra dərindən çərleyib ölüb. Keçmiş jurnalist etiraf eləyir ki, cəhənnəmə qadınına beş il sərəsər cəkirdiyi əzab-ışgəncə ucubatından düşüb. Ancaq qorxaqlığı boynuna almaq istəmir.

İnes cinsi oriyentasiyası dəyişmiş, erkəkləmiş qadındır. O, əməsi oğlunun arvadını öləndən alıb, Floransı ərinə özünün gözüylə baxmağa, sonra da onu özüylə birgə yaşamağa məcbur edib. Əmoğlu tramvay altına düşüb öləndən sonra Floransı vəcdən əzabı üzüb. Gecələrin birində qadın qalxıb mətbəxdəki qazı açıb. Florans təsadüfən salamat qalsa da, İnes boğulub ölüb. Poçt işçisi olmuş qəddar İnes zəlimliyi boynuna alır, bunu bir neçə dəfə dilinə götürir. Kişi zabitəli bu qadın başqalarına əzab verməkdən, onları incitməkdən, onların iradəsini sındırmaqdan zövq alır. İnes tək qalanda sozaldığını, söndüyünü damırr, ümumiyyətlə, kamera yoldaşlarından fərqli olaraq bu qadın qədər xarakterini gizlətməyə çalışmır. O, Qarsəndən də, Esteldən də ayıq, onlardan gözüaşıqdır, heç bir illüziyaya qapılmır, puç xəyallara bel bağlamır.

Estelin atası dünyadan kəçəndən sonra (anası ondan xeyli qabaq ölüb) yaxın dostu, yaşlı da olsa varlı kişi onun yetim qızına evlənmək təklifində bulunub. Qız razılaşıb, birlikdə altı il məhrəbanca yaşayıblar. Fəqət iki il öncə gənc Estel özünə cavan məşq tapıb, ondan ötürü ələndən-ayaqdan gedən ərinə xəyanət yolu tutub. Həmilə olduğunu biləndə bir bəhanə uydurub məşuqla birgə ləvsçərəyə gedib, gəl qırağındakı mənzərəli bir mehmanxanada məskunlaşblar. Beş ay sonra Estelin qızı dünyaya gəlib. Qadın körpənin boynuna daşa bağlayıb gölə atıb. Sevgilisi böyük həvəslə gözlədiyi qızının faciəli ölümünə dözməyib gicgahına güllə çaxıb. Estelsə otaq yoldaşlarını inandırmağa çalışır ki, ölümünə pnevmoniya səbəb olub. Necə deyirlər, əcəl hərsəni bir bəhanəylə aparır. İndi ən yaxın rəfiqəsi Olqa Estelin meyidi hələ soymamış onun cavan isteklisini qarməğnə keçirməkdədir, onlar dəfəndən sonra birlikdə restorana gedib rəqs edirlər.

Qəddar İnes kamera yoldaşlarını yüksək səslə, amansızcasına ittiham etməkdən, onların yarasını qanatmaqdan şeytani bir zövq duyur. Deyir ki, insanlar bizim ucubatsızdan əzab çəkiblər, bizsə onların əzablarından ləzzət almışıq. İndi hesabı ödəmək zamanı gəlib:

“İnes. Dayanın! Mən anlamı bizi niyə bir yərə yığblar... Baxın, hər şey kimi vur iki qədər sadədir. Cismani cəza verilmir, bununla belə biz cəhənnəmədəyik. Artıq heç kim gəlməyəcək. Həç kim. Biz həmişəlik burada qalacağıq, üçümüz də birlikdə, tək-tənha. Eləmi? Burada yalnız cəllad çatmışır.

Qarsen. Bəli, elədir. İnes. Onlar sadəcə xidməti personala qonaət edirlər. Vəssalam. Özünəxidmət yeməxanalarında olduğu kimi - müşətorilər hər işi özləri görürlər.

Estel. Nəyi nəzərdə tutursunuz? İnes. Bizlərdən hər birimiz qalan iki nəfərin cəlladına çevriləcək...”

Beləliklə, Sartrın cəhənnəminin bir əlaməti də budur ki, burada (yəni əslində, yaşadığımız real dünyada) insan insanın cəlladıdır. Böyük filosof deyirdi: insan azadlığa məhkum olunub, insan aramsız, fəsiləsiz seçim deməkdir. Burada belə noticə çıxara bilərik: ford yalnız özü olanda, gerçək mövcudluğunun, ekzistensiyasının diktasiyla davrananda azad olur, cənnətdə olur; qalan bütün hallarda insanın həyatı cəhənnəm əzabıdır. Başqa sözlə, hər kos öz varlığını kainatın mərkəzi, subyekti kimi hiss etməlidir, ancaq bir çox halda biz özüümüzlə başqalarının gözüylə baxır, özüümüzlə özəmlərin icarəsinə verilməş obyekt yerinə qoyuruq.

Hərçənd bu insanların ömür layihəsi artıq sona çatıb, proyekt icra olunub. Onlar subyekti kimi davranmaq, talealarını seçmək şansını artıq itiriblər. Onlar indi yaşanmış ömürlərini alsə-olsa dəyərləndirə bilərlər, ancaq dəyəismək - əsla! Bununla belə Qarsen yenidən subyekto çevrilməyə, həyatı sifrlamağa daha bir cəhd göstərir: o, cəhənnəmdəkilərinə təklif verir ki, hərsə öz içinə çəkilib özünə dalsın, heç kim heç kimi narahat etməsin, hər kos öz tənhalığının sərhədləri içində azad yaşasın. Ancaq buna əməl etmək mümkün olsaydı, cəhənnəm həyatı dönlüb cənnət olardı ki...

“Qarsen. Mən sizin cəlladınız olmaq istəmiəm. Sizə pislilik diləmiəm, ümumiyyətlə, mənim sizə bir işim yoxdur. Hər şey çox sadədir. Gəlin şərt kəsək: hər kəs öz küncünə çəkilsin. Birizin bu küncdə, birizin o küncdə, mən də burada. Gəlin susaq: ağızımızdan bir söz də qaçırımayaq, yaxşıdır? Bu, o qədər də çətin deyil. Hər birimizin öz fikri-xəyalı var. Mənə qalanda, mən lap on min il də susub otura bilərdəm.

Estel. Mən susmalıyam? Qarsen. Hə. Onda bizə qurtuluş ola bilər. Susmaq, öz içinə dalmmaq, heç vaxt başını qaldırmamaq...”

F. Uğurlu

davamı növbəti sayımızda

Yeni Azərbaycan

http://www.yeniazərbaycan.com

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmetbuatıyımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Türkistan Media Group” MMC – 050 241-48-23
“Region Press” MMC – 055 316-79-01
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

İdeallarından dönməyən ədib...

Mirzə Fətəli Axundovun doğum günüdür

Yeganə BAYRAMOVA

“Dünyada insan üçün ən böyük ləyaqət hissi özündən sonra yaxşı ad qoyub getməkdir ki, bu da yalnız yaxşı əməllər sayəsində ola bilər”. Bu fikirlər görkəmli dramaturq Mirzə Fətəli Axundovundur. O, Azərbaycan mədəniyyəti və ədəbiyyatında tarixi xidmətləri böyük olan bir sənətkardır.

Axundovun yaradıcılığı ədəbiyyat tariximizin ən qiymətli və dəyərli səhifələrindəndir.

Yorulmadan mübarizə aparırdı...

M.F.Axundovun əsərlərinə nəzər saldıqda olduqca maraqlı, mühüm bir məqam diqqəti cəlb edir. Belə ki, onun düşüncələri, əsərlərində xalqa aşılamaq istədikləri bu günümüz üçün də aktualdır. Uzaqgörən dramaturq cəmiyyətimizdə mənavi dəyərlərin təb-

lğini vacib hesab edirdi, bunun üçün yorulmadan mübarizə aparırdı. Məhz bu fakt Axundovun dahiliyini bir daha təsdiqləyir. O, ailədə və cəmiyyətdə uşaqlara nəcib əxlaqi keyfiyyətlər aşılanmasına, onlarda vətənpərvərlik tərbiyəsinin yüksək olmasına böyük əhəmiyyət verirdi. Cəmiyyətin üzvlərinin xalqa, qadın hüququna hörmət bəsləyən, nəzakətli, mədəni, həqiqəti sevən, özünə və başqalarına tələbkər adamlar olmalarını arzu edirdi. Fikirlərində qeyd edirdi ki, yeni insan mətin iradəli, yeniliyi, azadlığı sevməli, zülmə, ədalətsizliyə nifrət etməli, mübariz qəhrəmanlar kimi yetişməlidir. Arzusu idi ki, yeni insan xalqın mənafeyini öz şəxsi mənafeyindən üstün tutsun, dostluqda, yoldaşlıqda sədaqətli, möhkəm ideyalı, prinsipial olsun.

Ən böyük arzusu bu idi...

Ədibin ən böyük arzularından biri ərəb əlifbasını dəyişdirmək idi. Bu arzusunun həyata keçirə bilməyən Axundov yazırdı: “Əfsus, min əfsus ki, nə İranda, nə Osmanlıda islam xalqlarının başçıları xalqın tərəqqisi xatirinə islam əlifbasını dəyişməyə təşəbbüs göstərmədilər ki, bu vasitə ilə ölkənin əhalisi qadın-kişili bir neçə ayın içərisində başdanbaşa savadlı olsunlar və bu vasitə ilə Avropanın hazırkı bütün elmləri bir neçə ilin ərzində islam xalqlarının dilinə tərcümə edilsin və elmlərin yayılması ilə islam xalqları xoşbəxtlik yoluna çıxsınlar”.

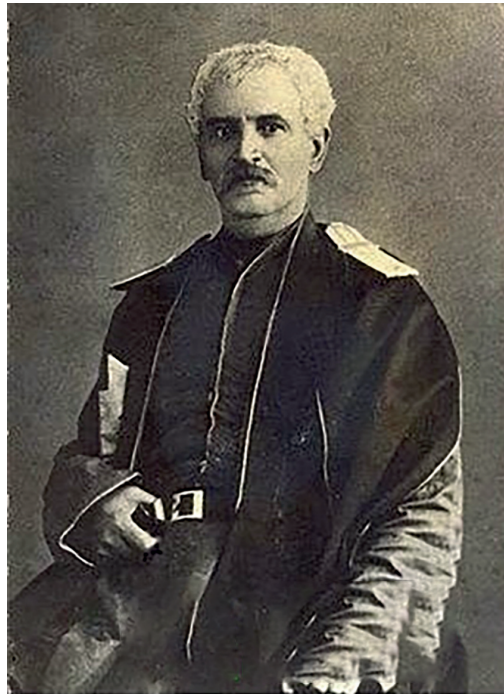
M.F.Axundzadə geniş xalq kütlələrinin savadlanması işində ərəb əlifbasının böyük əngəl olduğunu görürək 1857-ci ildən bu əlifbanın dəyişdirilməsinə çalışmışdı. O belə hesab edirdi ki, ərəb əlifbası ərəb olmayan xalqlar, o cümlədən türkdillil xalqlar üçün əsla əlverişli deyil. Buna görə də görkəmli

dramaturq daim Azərbaycan dilinin sadələşdirilməsi uğrunda çalışırdı. Dramatik əsərlərini çox sadə və xalq danışq dilində yazırdı.

Hec vaxt mübarizəsindən vaz keçmədi...

Əlifba sahəsində böyük maneələrə baxmayaraq, vətənpərvər ədib mübarizəsindən dönməyib. Fətəlişünasların yazdıqlarına görə, böyük maarifçi bu yolda mübarizə apararkən özünə təsəlli verirdi ki, o, dünyadan getsə də, ən böyük arzusu xələfləri tərəfindən həyata keçiriləcək. Axundova bu arzusunun həyata keçirmək qismət olmasa da, onun bu ideyası əvvəlcə ötən əsrin 20-30-cu illərində, zəmanəmizdə isə 90-cı illərdə həyata keçirildi.

Sabah dahi yazıcının anadan olmasından 212 il ötür. Bütün həyatını xalqının tərəqqisinə həsr edən M. F. Axundzadə ağır xəstə-

likdən sonra 1878-ci il martın 9-da vəfat edib. 66 yaşında dünyadan köçən ədib öz vəsiyyətinə görə müəllimi Mirzə Şəfi Vazehin qəbrində dəfn olunub.

Yeganə BAYRAMOVA

İnsanların böyük əksəriyyəti sağ əllərdən istifadə etməyə üstünlük verdiyi üçün bir çox əşyalar da məhz buna uyğun tərtib edilir. Qayıq, yazı masaları, spiral dəftərlər demək olar ki, solaxay insanların istifadə etməsi qeyri-mümkün olan məhsullardır.

Ancaq solaxaylar üçün həyat tarix boyu da asan olmayıb. Qədimdə solaxay insanlar bəxtsiz olmaqda ittiham olunurdular. Vaxt var idi ki, solaxayların həyatı hər an təhlükə altında idi. Keçmiş zamanlarda Avropada solaxaylıq iblislik əlaməti hesab edilirdi və solaxaylara ölüm hökmü oxunurdu. Bu səbəbdən də solaxay doğulanlar solaxay olduqlarını gizlətməyə çalışırdılar. Qədim Romada bu cür insanları “sinister”, yəni “pislik” adlandırmışlar. Orta əsrlərin kilsə xadimləri isə solaxayları “şeytan” adlandıraraq yandırdılar. Rusiyada isə I Pyotr belə bir forman

vermişdi ki, “küronlər, solaxaylar, taygözlər məhkəmədə şahidlik edə bilməzlər”. I Pyotr bunu belə izah edirdi: “Fırılacaq bədzatlara İlahi özü nişan qoyur”.

Solaxaylıq nədir?

Əvvəlcə onu qeyd edən ki, solaxaylıq qüsur deyil. Sağ əl beynin sol yarımkürəsi, sol əl isə sağ yarımkürəsi ilə idarə olunur. Alimlərin fikrincə, beynin sol yarımkürəsi informasiyanı daha tez mənimsəyir və buna görə solaxaylar informasiyanı tez və düzgün qəbul edir, xüsusi istedadla malik olurlar. Psixoloqların hesablamalarına görə, solaxaylar arasında istedadlılar 20, sağ əllilərdə isə 5 faizdir.

Solaxaylar haqqında maraqlı faktlar

- Solaxay insan qarşısındakı məsələyə daha tez cavab tapır;
- Solaxaylıq genlə gəlir;
- Solaxay kişilər qadınlara nisbətən daha

Onlar hamı kimi deyillər...

Xəstəlik, yoxsa genetik faktorlar?

çox psixoloji sarsıntı keçirir;
-Solaxay uşaqlar tərs olurlar.

Məşhur solaxaylar...

Dünyada solaxay məşhurlar çoxdur: Bill Geys, Leonardo da Vinçi, Mark Tven, Bethoven, Merilin Monro, Albert Eynşteyn, Jan-na d,Ark, Lüis Kerroll, Nikolay Leskov, Mikelandelo, Pol Makkartni, Sergey Raxmaninov, Brüs Uillis və Robert De Niro solaxay məşhurlardır.

Məşhur siyasətçilər Yuli Sezar, Makedoniyalı İsgəndər, Napoleon Bonapart, Böyük Karl, Uinston Çorçill da solaxay olublar. Amerikanın keçmiş prezidentləri Ronald Reyqan, ata Corc Buş, Bill Klinton, Barak Obama da solaxay siyasətçilər sırasına daxildir.

Ultrason müayinədə bilinir...

Solaxaylığın mənşeyi ilə bağlı elmi dəlillər əsasən, əl üstünlüyü hələ doğuşdan əvvəl formalaşır və bu, 10 həftəlik ultrason müayinəsi ilə təsdiqlənir. Müşahidələr göstərib ki, ilkin ultrason müayinədə uşağın sağ və ya sol əlli olmasını müəyyən etmək olur. Belə ki, sağ əllilərin sağ barmağını, solaxayların isə sol barmaqlarını əmmək ehtimalı daha çoxdur.

Solaxaylıq genetikdir?

Araşdırmalara görə, uşaqlarda solaxaylıq meyli genetik xüsusiyyətlərə malikdir. Əgər valideynlərin hər ikisi solaxaydırsa, uşağın solaxay olma ehtimalı 50 faizdir. Valideynlərdən biri solaxaydırsa, nisbət 17 faiz, hər ikisi də solaxay deyilsə, bu nisbət 2 faizə düşür.

Solaxayların beyni fərqlidir?

Araşdırmalara görə, solaxay və sağ əllilərin beynin quruluşu fərqlidir. Belə ki, beynin yarımkürələri hər iki qrupda fərqli olsa da, sağ əlli insanlarda fərqlər daha qabarıq şəklə özünü göstərir. Xüsusilə, sağ əlli insanlarda dil funksiyaları daha çox sol yarımkürədə lokallaşdırılır, solaxaylarda isə bu aspektdə yarımkürələr arasında fərq daha az nəzərə çarpır.

Sağ əllilərin üstünlüyü məsələsinə gəlincə, bunun təkamülün yan təsiri olduğuna dair bir nəzəriyyə var. Çünki beynin sol yarımkürəsində nitq funksiyalarının inkişafı sağ əlin funksiyalarının artması ilə müşayiət olunub. Oxşar tendensiya meymunlarda da müşahidə olunur, burada sağ və solaxayların paylanması daha bərabərdir.

Bundan başqa, solaxaylar, döyüş sənətlərində müəyyən üstünlüklərə sahib ola bilərlər. Çünki sol tərəfdən hücum rəqibi təəccübləndirir. Bu sürpriz solaxaylara, qılıncoynatma kimi müasir idman növlərində üstünlük verir.

Uşaq solaxay olarsa...

Uzun illərdir ki, solaxaylığın uğursuzluq gətirdiyi, sağ əlliliyin doğru bir şey olduğuna inanən insanlar var. Bundan başqa, bözi

valideynlər övladlarının solaxay olduğunu bildikdə onu bu vərdisdən uzaqlaşdırmağa çalışır. Lakin mütəxəssislər valideynlərin sol əlli uşaqları sağ əlindən istifadə etmək üçün təkid etməsinin düzgün olmadığını, bunun uşaqlarda ciddi öyrənmə çətinliklərinə səbəb ola biləyini vurğulayırlar.

Onlar üçün sağ əllə yazmaq əsl stressdir

Psixoloq Aytən Ələkbərova “Yeni Azərbaycan”-a açıqlamasında bildirib ki, insanın baş beyni, onun qabığı, sol və sağ yarımkürədən ibarətdir. Onun sözlərinə görə, zorla sağ ələ keçirilən hərəkətlərin nəticəsində uşaq nevroz, poltex və tənbəl ola bilər: “Solaxaylar üçün sağ əllə yazmaq əsl stressdir. Solaxayların problemləri əslində sağ əllə işləməyə təkid edildikdən sonra yaranır”.

Psixoloq qeyd edib ki, solaxayların təxəyyülü yaxşı inkişaf edir. Onlar orijinallığı və obrazlı düşüncələri ilə fərqlənirlər: “Solaxaylar istənilən məkanə asanlıqla adaptasiya olurlar. Buna səbəb solaxaylarda adıçəkilən keyfiyyətlərə cavab verən beynin sağ yarımkürəsinin inkişafıdır. Sağvərdişlərdə inkişaf etmiş sol yarımkürə isə riyazi bacarıqlar, məntiqi düşüncə və oxuma-yazma texnikasına cavab verir.

Valideynlər solaxay övladlarını sağ əllə işləməyə məcbur etməkdənsə, uşağın sol əlini çox erkən yaşlardan inkişaf etdirməli, Əla bilsin ki, uşaqlıqda solaxaylara nədə düzəltməyə və ya cəkməyə başlayanda bunu kobud edirlər. Lakin buna görə üzülməyə dəyməz. Belə uşaqlara səbrlə yanaşmaq və qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək lazımdır”.

İdman

Avropa çempionatı: cüdoçumuz qızıl medal qazanıb

Azərbaycanın yeniyetmə cüdoçusu Bolqarıstan paytaxtı Sofiya şəhərində keçirilən Avropa çempio-

naşın qızıl

natında uğurlu çıxış edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, 50 kiloqram çəki dərəcəsinə mübarizə aparən Bahadır Feyzullayev fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxaraq qızıl medala

saahib çıxıb.

Qeyd edək ki, Avropa çempionatına iyunun 30-da yekun vurulacaq.

Azərbaycan karateçisi Xorvatiyada bürünc medal qazanıb

Azərbaycan karateçisi Aysu Əliyeva Xorvatiyanın Poreç şəhərində keçirilən “Karate 1” Liqa yarışında bürünc medal qazanıb.

Azərbaycan Karate Federasiyasından (AKF) AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, o, 21 yaşadək idmançıların mübarizəsində fərqlənib.

Qeyd edək ki, yarışda yığmaya AKF-nin baş katibi Qabil

Sayadov və gənclərdən ibarət komandanın baş məşqçisi Anar Allahverdiyev rəhbərlik edir.

Azərbaycanın Avropa çempionu: Qarşılaşmalarım çətin keçsə də, final asan oldu

Qarşılaşmalarım finaladək çətin olsa da, yekun asan başa gəldi - ermənistanlı rəqibimə qalib gəldim.

“Report” xəbər verir ki, bunu Azərbaycanın yunan-Roma güləşi üzrə U-17 millisinin üzvü Turan Daşdemirov söyləyib.

“Finala qədər görüşlərim çətin oldu. Finalda isə asanlıqla erməni rəqibimə 8:0 hesabı ilə qalib gəldim. Qarşıda dünya çempionatı var. İnşallah, eyni

nəticəni komanda şəklində təkrarlaraq”, - qızıl medalçı deyib.

Xatırladaq ki, Serbiyada keçirilən U-17 Avropa çempionatında birinci olan Azərbaycanın yunan-Roma güləşi millisi Bakıya qayıdıb.

Azərbaycan üzgüçüsü “Asiya uşaqları” Oyunlarında gümüş medal qazanıb

Azərbaycan üzgüçüsü Rusiyanın Yakutsk şəhərində keçirilən “Asiya uşaqları” VIII Beynəlxalq

terfly”

üsulla üzgüçülük yarışlarında bürünc medallara sahib olub.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyər Hacıbəyli - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenziya: N-B-317
Tiraj: 5746
Sifariş: 1433

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Məsul nəvbəti:

Elbrus Cəfərli